

สัญญา

นรินทร์ ตั้งศรีไพโรจน์

กรอบการบรรยาย

- 1) ก่อให้เกิดสัญญา
- 2) ผลแห่งสัญญา
- 3) มัดจำและกำหนดเบี้ยปรับ
- 4) เลิกสัญญา

ก่อให้เกิดสัญญา

- 1) คำเสนอ
- 2) คำสนอง
- 3) การเกิดสัญญา
- 4) การตีความสัญญา

คำสนองกลายเป็นคำเสนอ

คำสนองมาถึงล่วงเวลา

มาตรา 359 วรรค 1 ถ้าคำสนองมาถึงล่วงเวลา ท่านให้ถือว่าคำสนองนั้นกลายเป็นคำเสนอขึ้นใหม่

ถ้อยคำที่สำคัญ

- (1) คำสนองมาถึงล่วงเวลา
- (2) ให้ถือว่า
- (3) คำสนองนั้นกลายเป็นคำเสนอขึ้นใหม่

คำสนองอันมีข้อความเพิ่มเติม มีข้อจำกัด หรือมีข้อแก้ไขอย่างอื่น

มาตรา 359 วรรค 2 คำสนองอันมีข้อความเพิ่มเติม มีข้อจำกัด หรือมีข้อแก้ไขอย่างอื่น ประกอบด้วยนั้น ท่านให้ถือว่าเป็นคำบอกปิดไม่รับ ทั้งเป็นคำเสนอขึ้นใหม่ด้วยในตัว

ถ้อยคำที่สำคัญ

- (1) คำสนองนั้นข้อความ เพิ่มเติม / มีข้อจำกัด / มีข้อแก้ไขอย่างอื่น
- (2) ให้ถือว่า
- (3) เป็นคำบอกปิดไม่รับ
- (4) เป็นคำเสนอขึ้นใหม่ด้วยในตัว

ฎ.6133/2560 ป.พ.พ. มาตรา 350 บัญญัติว่า แผลงหนี้ใหม่ด้วยเปลี่ยนตัวลูกหนี้นั้นจะทำเป็นสัญญาระหว่างเจ้าหนี้กับลูกหนี้คนใหม่ก็ได้ แต่จะทำโดยขึ้นใจลูกหนี้เดิมหาได้ไม่ โดยที่บทบัญญัติดังกล่าวมิได้กำหนดให้สัญญาแผลงหนี้ใหม่ต้องทำเป็นหนังสือก็ตาม แต่ต้องมีการตกลงทำสัญญาระหว่างเจ้าหนี้กับลูกหนี้คนใหม่โดยตรง เมื่อโจทก์กับ ส. ยื่นเอกสารเบื้องต้นเพื่อขอเปลี่ยนชื่อคู่สัญญากับผู้ให้เช่าซื้อ ต่อมาผู้ให้เช่าซื้อแจ้งว่า สามารถเปลี่ยนชื่อคู่สัญญาได้และขอให้โจทก์กับ ส. ลงชื่อในสัญญา ถือได้ว่าเป็นคำสนองรับคำเสนอของโจทก์กับ ส. แต่ก็เป็นคำสนองที่มีข้อความเพิ่มเติม มีข้อจำกัดหรือมีข้อแก้ไขอย่างอื่นประกอบด้วย ถือเป็นคำบอกปิดไม่รับ ทั้งเป็นคำเสนอขึ้นใหม่ตามมาตรา 359 วรรค 2 เมื่อ ส. ไม่ไปทำสัญญาใหม่กับผู้ให้เช่าซื้อจึงเป็นการบอกปิดคำเสนอของผู้ให้เช่าซื้อ คำเสนอของผู้ให้เช่าซื้อย่อมสิ้นผลไป ไม่ก่อให้เกิดเป็นข้อตกลงหรือสัญญาระหว่างผู้ให้เช่าซื้อกับ ส. กรณีไม่ใช่การแผลงหนี้ใหม่ด้วยการเปลี่ยนตัวลูกหนี้ สัญญาเช่าซื้อระหว่างผู้ให้เช่าซื้อกับโจทก์ยังไม่ระงับ โจทก์ยังคงเป็นผู้ให้เช่าซื้อตามสัญญาเช่าซื้ออยู่ และยังคงมีความผูกพันตามสัญญาเช่าซื้อในฐานะที่เป็นผู้ให้เช่าซื้อ มีสิทธิหน้าที่และความรับผิดชอบในรถยนต์ที่เช่าซื้อ โจทก์จึงเป็น

ผู้มีส่วนได้เสียในรถยนต์ดังกล่าว ซึ่งเอาประกันวินาศภัยไว้กับจำเลย สัญญาประกันภัยย่อมผูกพันโจทก์และจำเลย เมื่อรถยนต์เกิดวินาศภัยขึ้น โจทก์ย่อมมีสิทธิเรียกให้จำเลยชดใช้ค่าสินไหมทดแทนได้ (เล่ม 8 หน้า 124)

ฎ.5044/2557 โจทก์บอกปิดคำเสนอของจำเลยที่ส่งไปยังโจทก์ แต่คำบอกปิดของโจทก์ที่ส่งไปยังจำเลยเป็นคำบอกปิดมีเงื่อนไข จึงเป็นคำเสนอขึ้นใหม่ของโจทก์ตาม ป.พ.พ. มาตรา 359 วรรค 2 ซึ่งเนื้อหาของคำเสนอที่โจทก์ทำขึ้นใหม่สืบเนื่องและอยู่ในบริบทที่ใกล้เคียงกับคำเสนอของจำเลย โดยเฉพาะในเรื่องระยะเวลาการส่งมอบสินค้าเหล็กเส้น ซึ่งตามคำเสนอของจำเลยระบุในทำนองว่าให้โจทก์เริ่มส่งสินค้าตั้งแต่วันที่ 15 ตุลาคม 2551 เป็นต้นไปจนถึงสิ้นเดือนธันวาคม 2551 ส่วนในคำเสนอขึ้นใหม่ของโจทก์ระบุระยะเวลาการส่งสินค้าเริ่มตั้งแต่วันที่ 15 ตุลาคม 2551 สิ้นสุดภายในวันที่ 25 ธันวาคม 2551 และกำหนดให้แจ้งแผนการส่งสินค้าเป็นลายลักษณ์อักษรให้โจทก์ทราบภายในวันที่ 5 ตุลาคม 2551 เมื่อคำเสนอขึ้นใหม่ของโจทก์ในเรื่องระยะเวลา รวมทั้งในเรื่องอื่น ๆ ไม่ได้แตกต่างกับคำเสนอเดิมของจำเลยมาก **ย่อมอยู่ในวิสัยที่วิญญูชนจะคาดหมายได้ว่า** จำเลยจะสนองรับคำเสนอของโจทก์เป็นแน่ ยิ่งคำเสนอขึ้นใหม่ของโจทก์ระบุว่า “บริษัทฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับการตอบรับจากท่านด้วยความยินดีและถือว่าเอกสารฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของสัญญาด้วย” ยิ่งแสดงให้เห็นว่าโจทก์ก็เชื่อมั่นว่าจำเลยจะสนองรับคำเสนอของโจทก์ ไม่เช่นนั้นคงไม่

ระบุว่าให้ถือคำเสนอขึ้นใหม่ของโจทก์เป็นส่วนหนึ่งของสัญญา เมื่อจำเลยได้รับทราบเนื้อความในคำเสนอขึ้นใหม่ของโจทก์ ก็ไม่ได้แจ้งขอแก้ไขรายละเอียดไปยังโจทก์ ตามพฤติการณ์แห่งคดีฟังได้ว่าจำเลยได้สนองรับคำเสนอขึ้นใหม่ของโจทก์แล้ว ตั้งแต่จำเลยได้ทราบรายละเอียดในเอกสารที่มีการส่งให้แก่จำเลยทางโทรสาร ซึ่งเป็นเวลาก่อนที่โจทก์จะส่งหนังสือแจ้งกำหนดการส่งเหล็กเส้นไปยังจำเลย เมื่อจำเลยสนองรับคำเสนอของโจทก์แล้ว ย่อมเกิดเป็นสัญญาขึ้นนับแต่นั้นและมีผลผูกพันให้โจทก์และจำเลยต้องปฏิบัติตามข้อสัญญาที่มีการแก้ไขใหม่

โจทก์มีหนังสือแจ้งกำหนดการส่งเหล็กเส้น ซึ่งมีเนื้อหาในทำนองว่าโจทก์จะเริ่มส่งสินค้าที่ซื้อขายกันให้แก่จำเลยให้เสร็จสิ้นก่อนวันที่ 15 ตุลาคม 2551 และขอให้จำเลยแจ้งกำหนดวัน เวลา และสถานที่ที่รับสินค้าให้โจทก์ทราบภายใน 3 วัน นับแต่ได้รับหนังสือ มิฉะนั้น จำเลยต้องไปรับสินค้าจากคลังสินค้าของโจทก์ให้เสร็จสิ้นภายในวันที่ 31 ตุลาคม 2551 ไปยังจำเลย ถือได้ว่าโจทก์ไม่ประสงค์ที่จะปฏิบัติตามข้อสัญญาในเรื่องระยะเวลาในการส่งมอบสินค้า ซึ่งมีการแก้ไขใหม่ที่กำหนดให้โจทก์ส่งมอบสินค้าให้แก่จำเลยในระหว่างวันที่ 15 ตุลาคม ถึงวันที่ 25 ธันวาคม 2551

โดยให้จำเลยแจ้งแผนการจัดส่งสินค้าให้แก่โจทก์ทราบภายในวันที่ 5 ตุลาคม 2551 ทั้งเป็นการไม่ปฏิบัติตามข้อสัญญาของสัญญาซื้อขายเหล็กเส้นที่กำหนดให้คู่สัญญาจะต้องร่วมกันแก้ไขข้อโต้แย้งที่เกิดขึ้นด้วยความเป็นธรรมฉันทมิตร การกระทำของโจทก์ย่อมเป็นการผิดสัญญาต่อจำเลย จำเลยจึงสิทธิบอกเลิกสัญญาได้และไม่เป็นการผิดสัญญาต่อโจทก์

การซื้อขายสินค้าเหล็กเส้นกลมและเหล็กข้ออ้อยในคดีนี้ถือเป็นการซื้อขายสังหาริมทรัพย์ ซึ่งแม้จะมีราคาเกินกว่า 20,000 บาท แต่ก็ไม่มีกฎหมายใดบังคับให้ต้องทำเป็นหนังสือลงลายมือชื่อคู่สัญญาทั้งสองฝ่าย ข้อสัญญาที่แก้ไขใหม่แม้ไม่ทำเป็นหนังสือและลงลายมือชื่อโจทก์จำเลยก็มีผลผูกพันทั้งสองฝ่าย (ตอน 5 หน้า 1209)

ฎ.13215/2556 โจทก์มีหนังสือแจ้งต่อ น. ภายหลังจากที่โจทก์บอกเลิกสัญญาแก่จำเลยแล้ว มีใจความว่าตามที่ น. แจ้งความประสงค์จะซื้อที่ดินพร้อมสิ่งปลูกสร้างโฉนดที่ดินเลขที่ 424 โจทก์ตกลงจะขายที่ดินพร้อมสิ่งปลูกสร้างให้แก่ น. ในราคา 1,040,000 บาท หาก น. พร้อมทั้งจะรับโอนกรรมสิทธิ์ที่ดินพร้อมสิ่งปลูกสร้างได้ภายในวันที่ 15 กรกฎาคม 2548 หนังสือของโจทก์ถือว่าเป็น คำสนองรับคำเสนอของ น. แต่ก็เป็นคำสนองรับที่มีข้อความเพิ่มเติมมีข้อจำกัดหรือมีข้อแก้ไข อย่างอื่นประกอบด้วย ถือว่าเป็นคำบอกปิดไม่รับคำเสนอบางส่วนของ น. ทั้งเป็นคำเสนอขึ้นใหม่ ด้วยในตัวตาม ป.พ.พ. มาตรา 359 วรรค 2 ซึ่ง น. ต้องปฏิบัติตามคำเสนอของโจทก์ โดยต้องรับ โอนกรรมสิทธิ์ที่ดินพร้อมสิ่งปลูกสร้างภายในวันที่ 15 กรกฎาคม 2548 เมื่อ น. เพิ่งได้รับอนุมัติให้กู้ เงินเมื่อวันที่ 28 กรกฎาคม 2548 แสดงว่า น. มิได้สนองรับคำเสนอโดยการรับโอนกรรมสิทธิ์ที่ดิน พร้อมสิ่งปลูกสร้างภายในระยะเวลาที่โจทก์กำหนดไว้ คำเสนอของโจทก์ย่อมสิ้นผลไป ไม่ก่อให้เกิด เป็นข้อตกลงหรือสัญญาระหว่างโจทก์และ น. มิใช่เป็นการแปลงหนี้ใหม่ด้วยการเปลี่ยนตัวลูกหนี้ นี้ระหว่างโจทก์และจำเลยไม่ระงับไปด้วยการแปลงหนี้ใหม่ (ตอน 11 หน้า 3152)

การเกิดสัญญา

1) เหตุที่ทำให้สัญญาเกิด

1.1) เมื่อคำบอกกล่าวสนองไปถึงผู้เสนอ

มาตรา 361 วรรค 1 อันสัญญาระหว่างบุคคลซึ่งอยู่ห่างกันโดยระยะทางนั้น ย่อมเกิดเป็น สัญญาขึ้นแต่เวลาเมื่อคำบอกกล่าวสนองไปถึงผู้เสนอ

ถ้อยคำที่สำคัญ

- (1) ซึ่งอยู่ห่างกันโดยระยะทาง
- (2) เกิดเป็นสัญญาขึ้น
- (3) เมื่อคำบอกกล่าวสนองไปถึงผู้เสนอ

1.2) เมื่อมีการอันจะพึงสันนิษฐานได้ว่าเป็นการสนองรับ

มาตรา 361 วรรค 2 ถ้าตามเจตนาอันผู้เสนอได้แสดง หรือตามปกติประเพณีไม่จำเป็นจะต้องมีคำบอกกล่าวสนองไซ้ร้ ท่านว่าสัญญาอันนั้นเกิดเป็นสัญญาขึ้นในเวลาเมื่อมีการอันใดอันหนึ่งขึ้น อันจะพึงสันนิษฐานได้ว่าเป็นการแสดงเจตนาสนองรับ

ถ้อยคำที่สำคัญ

- (1) ตามเจตนาอันผู้เสนอได้แสดง / ตามปกติประเพณี
- (2) คำบอกกล่าวสนอง
- (3) เกิดเป็นสัญญาขึ้นในเวลา
- (4) อันจะพึงสันนิษฐานได้ว่าเป็นการแสดงเจตนาสนองรับ

2) เหตุที่ทำให้สัญญาไม่เกิด

2.1) คู่สัญญายังไม่ตกลงกันได้หมดทุกข้อ

มาตรา 366 วรรค 1 ข้อความใด ๆ แห่งสัญญาอันคู่สัญญาแม้เพียงฝ่ายเดียวได้แสดงไว้ว่าเป็นสาระสำคัญอันจะต้องตกลงกันได้หมดทุกข้อนั้น หากคู่สัญญายังไม่ตกลงกันได้หมดทุกข้ออยู่ตราบใด เมื่อกรณีเป็นที่สงสัย ท่านนับว่ายังมีได้มีสัญญาต่อกัน การที่ได้ทำความเข้าใจกันไว้เฉพาะบางสิ่งบางอย่าง ถึงแม้ว่าจะได้ตกลงไว้ก็หาเป็นการผูกพันไม่

ถ้อยคำที่สำคัญ

- (1) แม้เพียงฝ่ายเดียว
- (2) เป็นสาระสำคัญอันจะต้องตกลงกันได้หมดทุกข้อ
- (3) กรณีเป็นที่สงสัย
- (4) ยังมีได้มีสัญญาต่อกัน

ฎ.7537/2561 สัญญาเช่าระหว่างโจทก์และจำเลยที่ 1 จะต้องมีการพิจารณาเลือกรูปแบบอาคารที่โจทก์เสนอและอนุมัติให้ดำเนินการก่อสร้างเสียก่อน ซึ่งถือได้ว่าเป็นสาระสำคัญอันจะต้องตกลงกันให้เรียบร้อย แต่จำเลยที่ 1 ยังมีได้พิจารณาเห็นชอบรูปแบบอาคารที่โจทก์เสนอตามขั้นตอนแต่ประการใด เนื่องจากยังมีข้อโต้แย้งเกี่ยวกับรูปแบบอาคารที่โจทก์เสนอแก่จำเลยที่ 1 กรณียอมเป็นที่สงสัยว่าโจทก์และจำเลยที่ 1 ซึ่งเป็นคู่สัญญายังไม่สามารถตกลงกันในสาระสำคัญกันทั้งหมดทุกข้อแล้ว นับว่าระหว่างโจทก์และจำเลยที่ 1 ยังมีได้มีสัญญาต่อกันตาม ป.พ.พ. **มาตรา 366 วรรค 1** โจทก์ยอมไม่อาจะอาศัยสัญญาเช่าตามคำฟ้องเป็นฐานที่ตั้งแห่งสิทธิเรียกร้องให้จำเลยที่ 1 รับผิดชอบได้ตามที่กล่าวอ้างในคำฟ้อง (เล่ม 9 หน้า 164)

หมายเหตุ มีการทำสัญญาเช่ากันแล้ว

ฎ.7852/2560 สัญญาซื้อขายหลัก (Mater Sale Contract) ระหว่างลูกหนี้กับเจ้าหนี้ เจ้าหนี้กับลูกหนี้มีข้อตกลงในเรื่องสินค้าที่จะซื้อขาย ปริมาณ ราคา ซึ่งได้ตกลงในสาระสำคัญกันหมดทุกข้อแล้ว ส่วนสัญญาย่อย (Subcontract) เป็นเพียงรายละเอียดในการขนส่งสินค้าในแต่ละงวด เจ้าหนี้และลูกหนี้ต้องผูกพันกันตามสัญญาซื้อขายหลัก **ไม่มีกรณีเป็นที่สงสัยว่ายังมีได้มีสัญญาต่อกันตาม ป.พ.พ. มาตรา 366 วรรค 1** เมื่อลูกหนี้สัญญากับเจ้าหนี้ว่าจะซื้อเหล็กจากเจ้าหนี้ การที่ลูกหนี้ปฏิเสธไม่ยอมรับเหล็กที่เหลือตามสัญญา ลูกหนี้จึงเป็นฝ่ายผิดสัญญา

ลูกหนี้ทำสัญญาซื้อขายเหล็กกับเจ้าหนี้ ลูกหนี้ในฐานะผู้ซื้อมีหน้าที่ต้องรับมอบสินค้าและชำระราคา การที่ลูกหนี้ปฏิเสธไม่รับมอบสินค้าตามที่ตกลง ทั้งที่เจ้าหนี้เตรียมพร้อมที่จะจัดส่งสินค้าให้ลูกหนี้ จึงเป็นฝ่ายผิดนัดไม่ชำระหนี้และส่งผลทำให้เจ้าหนี้ต้องขาดกำไรในส่วนของสินค้าที่ลูกหนี้ไม่ยอมรับ **ค่าขาดกำไร**ในส่วนนี้เป็นค่าเสียหายเช่นที่ตามปกติย่อมเกิดขึ้นแต่การไม่ชำระหนี้ในส่วน of ลูกหนี้ตาม ป.พ.พ. **มาตรา 222 วรรค 1** เจ้าหนี้มีสิทธิได้รับชำระหนี้ค่าขาดกำไร

แม้สัญญาระหว่างเจ้าหนี้กับลูกหนี้ทั้งสัญญาหลักและสัญญาย่อยจะ**ไม่มีข้อตกลงในเรื่องดอกเบี้ยก็ตาม** แต่เมื่อหนี้ค่าเสียหายเป็นค่าขาดกำไรที่เจ้าหนี้มีสิทธิได้รับเป็นหนี้เงิน ซึ่ง ป.พ.พ. **มาตรา 224 วรรค 1** บัญญัติให้คิดดอกเบี้ยในระหว่างเวลาผิดนัดร้อยละเจ็ดครึ่งต่อปี เจ้าหนี้มีสิทธิได้รับดอกเบี้ยในหนี้เงินค่าขาดกำไรในอัตราร้อยละ 7 ต่อปี ตามที่ขอมา ซึ่งไม่เกินอัตราตามที่มาตรา 224 วรรค 1 บัญญัติไว้ (ตอน 6 หน้า 1573)

สัญญาเกิดแม้ไม่ได้ตกลงกันหมดทุกข้อ

มาตรา 367 สัญญาใดคู่สัญญาได้ถือว่าเป็นอันได้ทำกันขึ้นแล้ว แต่แท้จริงยังมีได้ตกลงกันในข้อหนึ่งข้อใดอันจะต้องทำความตกลงให้สำเร็จ ถ้าจะพึงอนุมานได้ว่า ถึงหากจะไม่ทำความตกลงกันในข้อนี้ได้ สัญญานั้นก็จะได้ทำขึ้นไซ้ ท่านว่าข้อความส่วนที่ได้ตกลงกันแล้วก็ย่อมเป็นอันสมบูรณ์

ถ้อยคำที่สำคัญ

- (1) คู่สัญญาได้ถือว่าเป็นอันได้ทำสัญญากันขึ้นแล้ว
- (2) แต่ยังมีได้ตกลงกันในข้อหนึ่งข้อใด
- (3) หากจะไม่ทำความตกลงกันในข้อนี้ได้ สัญญานั้นก็จะได้ทำขึ้น
- (4) ข้อความส่วนที่ได้ตกลงกันแล้วย่อมเป็นอันสมบูรณ์

2.2) สัญญาไม่เกิดเพราะต้องทำเป็นหนังสือ

มาตรา 366 วรรค 2 ถ้าได้ตกลงกันว่าสัญญาอันมุ่งจะทำนั้นจะต้องทำเป็นหนังสือไว้ เมื่อกรณีเป็นที่สงสัย ท่านนับว่ายังมีได้มีสัญญาต่อกันจนกว่าจะได้ทำขึ้นเป็นหนังสือ

ถ้อยคำที่สำคัญ

- (1) ได้ตกลงกัน
- (2) ต้องทำเป็นหนังสือ
- (3) กรณีเป็นที่สงสัย
- (4) ยังมีได้มีสัญญาต่อกันจนกว่าจะได้ทำขึ้นเป็นหนังสือ

ฎ.2140/2559 จำเลยเชิญชวนให้ผู้รับเหมาก่อสร้างยื่นซองประกวดราคา วันที่ 10 กันยายน 2550 โจทก์เสนอราคางานก่อสร้างโครงการพิพาทตามใบเสนอราคา 280 ล้านบาท ต่อมามีการต่อราคาเหลือมูลค่างานทั้งสิ้น 270 ล้านบาท กำหนดระยะเวลาก่อสร้าง 1 ปี เริ่มก่อสร้างวันที่ 1 กรกฎาคม 2551 สิ้นสุดวันที่ 30 มิถุนายน 2552 ระบุ Performance Bond ร้อยละ 10 ของมูลค่าสัญญา (ไม่รวมภาษีมูลค่าเพิ่ม) Material on Site ร้อยละ 70 ของวัสดุเหล็กเสริมคอนกรีต และระบุว่าโจทก์จะนำเสนอรายละเอียดราคาภายในวันที่ 2 กรกฎาคม 2551 ทั้งมีรายละเอียดราคาก่อสร้าง BOQ ประกอบ จึงถือเป็น**คำเสนอ** เพราะมีข้อสาระสำคัญในการเสนอราคาชัดเจนแน่นอน

วันที่ 12 มิถุนายน 2551 โจทก์และจำเลยทำหนังสือแสดงเจตจำนงจ้างเหมาก่อสร้าง (Letter of Intent) ว่า จำเลยตกลงเลือกโจทก์เป็นผู้ดำเนินงานก่อสร้างอาคารโรงแรม โดยโจทก์ทราบและเข้าใจความประสงค์ของจำเลย ทั้งได้ศึกษาแบบตลอดจนเอกสารและข้อมูลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องจนเข้าใจถ่องแท้ทุกประการ และจำเลยตอบสนองการเสนอราคา โดยมีมูลค่างานคิดราคาเหมารวมทั้งโครงการโดยไม่มีการเพิ่มเติมค่าใช้จ่ายอื่นใดอีกเป็นจำนวน 270 ล้านบาท ไม่รวมภาษีมูลค่าเพิ่ม

และตกลงที่จะปฏิบัติตามเงื่อนไขการจ่ายเงิน เงื่อนไขด้านระยะเวลา และเงื่อนไขอื่นใดตามเอกสารดังกล่าว โดยทั้งสองฝ่ายตกลงที่จะดำเนินการยกเว้นสัญญาที่เกี่ยวข้องตามข้อตกลงดังกล่าวโดยทันที และผู้รับจ้างตกลงจะเริ่มดำเนินงานก่อสร้างในวันที่ 1 กรกฎาคม 2551 และให้แล้วเสร็จครบถ้วนสมบูรณ์ตลอดจนส่งมอบงานทั้งหมดในวันที่ 30 มิถุนายน 2552 โจทก์และจำเลยได้อ่านข้อความข้างต้นทั้งหมดและต่างเข้าใจข้อความถูกต้องตรงกัน จึงได้ลงลายมือชื่อพร้อมประทับตราไว้เป็นสำคัญ จึงเป็นคำสั่งของจำเลยต่อโจทก์ เพราะมีสาระสำคัญของราคา ระยะเวลาทำงาน เริ่มต้นและสิ้นสุด จึงเกิดเป็นสัญญาตาม ป.พ.พ. **มาตรา 356** ซึ่งเป็นสัญญาจ้างก่อสร้างฉบับชั่วคราว เพราะโจทก์ต้องเริ่มก่อสร้างวันที่ 1 กรกฎาคม 2551 ส่วนข้อตกลงที่จะทำการยกเว้นสัญญาที่เกี่ยวข้องกับรายละเอียดปลีกย่อย โจทก์และจำเลยจะทำการในภายหลัง ซึ่งกรณีของโจทก์ **ไม่มีกรณีเป็นที่สงสัยว่าสัญญาอันมุ่งจะต้องทำเป็นหนังสือยังมีได้ทำขึ้นตามมาตรา 366 วรรค 2** หนังสือแสดงเจตจำนงจ้างเหมาก่อสร้าง (Letter of Intent) จึงเป็นสัญญาจ้างก่อสร้างฉบับชั่วคราวที่เกิดขึ้นแล้ว บังคับให้โจทก์และจำเลยต้องปฏิบัติตามสัญญา ส่วนสัญญาหลักโจทก์และจำเลยจะทำขึ้นเป็นหนังสือภายหลัง

หนังสือแสดงเจตจำนงจ้างเหมาก่อสร้างเป็นสัญญาจ้างก่อสร้างฉบับชั่วคราวระหว่างโจทก์จำเลยเกิดขึ้นแล้วบังคับให้โจทก์และจำเลยต้องปฏิบัติตาม และสัญญาดังกล่าวเป็นสัญญาในลักษณะต่างตอบแทนซึ่งตาม ป.พ.พ. **มาตรา 369** บัญญัติว่า “ในสัญญาต่างตอบแทนนั้น คู่สัญญาฝ่ายหนึ่งจะไม่ยอมชำระหนี้จนกว่าอีกฝ่ายหนึ่งจะชำระหนี้หรือขอปฏิบัติการชำระหนี้ก็ได้...” เมื่อได้ความว่าโจทก์ก่อสร้างงานเสร็จแล้ว 3 งวด โดยมีบริษัท อ. เป็นตัวแทนจำเลยรับรองผลงานและเสนอขออนุมัติการเบิกเงินแล้ว แต่จำเลยเพิกเฉย โจทก์จึงมีสิทธิไม่ชำระหนี้คือก่อสร้างโรงแรมและอาคารให้จำเลยอีกต่อไป และมีสิทธิบอกเลิกสัญญาแก่จำเลย ส่วนจำเลยอ้างแต่เพียงว่าตนไม่มีหน้าที่ชำระเงินค่าก่อสร้างให้โจทก์ จึงถือว่าโจทก์และจำเลยตกลงเลิกสัญญาจ้างก่อสร้างฉบับชั่วคราวกันโดยปริยาย และการเลิกสัญญาเป็นความผิดของจำเลย

เมื่อสัญญาจ้างก่อสร้างฉบับชั่วคราวระหว่างโจทก์จำเลยเลิกกันโดยปริยายแล้ว โจทก์และจำเลยต้องกลับคืนสู่ฐานะดังที่เป็นอยู่เดิมตาม ป.พ.พ. **มาตรา 391 วรรค 1** ส่วนที่เป็นการทำงานอันได้กระทำให้และเป็นการยอมให้ใช้ทรัพย์สิน การที่จะขอใช้คืนให้ทำด้วยใช้เงินตามควรค่าแห่งการนั้น ๆ ตาม**มาตรา 391 วรรค 3** โจทก์จึงมีสิทธิเรียกให้จำเลยชำระค่าการทำงานที่ทำและโจทก์จึงมี

สิทธิเรียกค่าเสียหายจากจำเลยตามมาตรา 391 วรรคท้าย โดยค่าใช้จ่ายดังกล่าวเป็นค่าเสียหายที่โจทก์มีสิทธิได้รับ เห็นสมควรกำหนดให้และจำเลยต้องรับผิดชอบในดอกเบี้ยอัตราร้อยละ 7.5 ต่อปี จากต้นเงินดังกล่าวตามมาตรา 224 วรรค 1

ป.พ.พ. มาตรา 213 วรรค 2 บัญญัติว่า “เมื่อสภาพแห่งหนี้ไม่เปิดช่องให้บังคับชำระหนี้ได้ ถ้าวัตถุแห่งหนี้เป็นอันให้กระทำการอันหนึ่งอันใด เจ้าหนี้จะร้องขอต่อศาลให้สั่งบังคับให้บุคคลภายนอกกระทำการอันนั้น โดยให้ลูกหนี้เสียค่าใช้จ่ายให้ก็ได้ แต่ถ้าวัตถุแห่งหนี้เป็นอันให้กระทำนิติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง ศาลจะสั่งให้ถือเอาตามคำพิพากษาแทนการแสดงเจตนาของลูกหนี้ก็ได้” การที่โจทก์มีคำขอว่าหากจำเลยไม่คืนหนังสือค้ำประกันแก่โจทก์ ให้ถือเอาคำพิพากษาเป็นการแสดงเจตนาอันไม่ใช่การกระทำนิติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง แต่เป็นการให้กระทำอันหนึ่งอันใด ซึ่งหากจำเลยไม่ยอมกระทำโจทก์ก็ชอบที่จะบังคับคดีตามกฎหมายต่อไป ศาลไม่อาจสั่งให้ถือเอาคำพิพากษาแทนการแสดงเจตนาได้ (เล่ม 6 หน้า 74)

09/09/63

23

ฎ.19215/2556 ประกาศของจำเลยที่จัดประมูลขายที่ดินพร้อมทาว์นเฮาส์โดยเชิญผู้สนใจเข้าร่วมประมูลมีรายละเอียดทรัพย์สินที่ประมูลและมีหลักเกณฑ์เงื่อนไขการประมูลว่า จำเลยจะนำเสนอราคาประมูลสูงสุดต่อคณะกรรมการบริษัทจำเลยพิจารณาอนุมัติการขาย ผู้ได้รับอนุมัติการขายแล้วจะต้องชำระเงินมัดจำเพิ่มอีกร้อยละ 30 ของราคาอนุมัติการขาย พร้อมทั้งต้องทำหนังสือสัญญาจะซื้อขายภายใน 15 วัน นับจากวันแจ้งผลการอนุมัติ จึงเป็นเรื่องที่จำเลยได้เชิญให้บุคคลทำคำเสนอโดยการเสนอประมูลราคาไว้ให้แก่จำเลย ซึ่งจำเลยจะต้องนำราคาที่โจทก์เสนอประมูลไว้เข้าสู่การพิจารณาของคณะกรรมการของจำเลยเพื่ออนุมัติการขาย ลักษณะเช่นนี้จึงเป็นคำเสนอโดยมีเงื่อนไขในการขายที่จะต้องมีการพิจารณาอนุมัติการขายอีกชั้นหนึ่งแล้วจึงแจ้งผลการอนุมัติขาย การแจ้งผลอนุมัติขายนี้ก็เป็นคำสนองซึ่งเป็นไปตามเงื่อนไขการประมูล เมื่อคำเสนอและคำสนองตรงกันแล้วจึงก่อให้เกิดการทำสัญญาที่จะต้องทำหนังสือจะซื้อขายภายใน 15 วัน โจทก์เข้าร่วมประมูลทรัพย์สินพิพาทและวางเงินประกันการยื่นของประกวดราคา 1 แสนบาท เป็นคำเสนอไปยังจำเลยผู้สนองและจำเลยผู้สนองบอกปิดไปยังโจทก์ผู้เสนอแล้ว โดยจำเลยมิได้สนอง

09/09/63

24

รับคำเสนอของโจทก์เป็นอันสิ้นความผูกพันตาม ป.พ.พ. มาตรา 357 จำเลยไม่ผูกพันให้ขายทรัพย์สินพิพาทแก่โจทก์ อีกทั้งยังมีข้อตกลงอีกว่าจะต้องมาทำสัญญาจะซื้อขายกันภายหลังจากที่มีการสนองรับ จึงเป็นการตกลงกันว่าสัญญาอันมุ่งจะทำนั้นจะต้องทำเป็นหนังสือ เมื่อกรณีเป็นที่สงสัยนับว่ายังมีได้มีการทำสัญญาต่อกันจนกว่าจะได้ทำขึ้นเป็นหนังสือตามมาตรา 366 วรรค 2 แม้จำเลยจะออกไปรับเงิน 1 แสนบาท ระบุว่าเงินมัดจำหรือเงินประกันค่าขายทรัพย์สิน ก็ไม่ทำให้เงินนั้นเป็นเงินมัดจำและไม่ผูกพันจำเลยให้ต้องขายทรัพย์สินพิพาทแก่โจทก์ (ตอน 11 หน้า 3316)

ผลแห่งสัญญา

- 1) สัญญาต่างตอบแทน
- 2) สัญญาเพื่อประโยชน์บุคคลภายนอก
- 3) ความตกลงยกเว้นความรับผิดชอบ

สัญญาต่างตอบแทน

ความหมาย

สัญญาที่ก่อให้เกิดหนี้แก่คู่สัญญาทั้งสองฝ่าย คือ ต่างฝ่ายต่างมีหน้าที่ต้องชำระหนี้ตอบแทนกัน

1) การชำระหนี้ตามสัญญาต่างตอบแทน

มาตรา 369 ในสัญญาต่างตอบแทนนั้น คู่สัญญาฝ่ายหนึ่งจะไม่ยอมชำระหนี้จนกว่าอีกฝ่ายหนึ่งจะชำระหนี้หรือขอปฏิบัติการชำระหนี้ก็ได้ แต่ความข้อนี้ท่านมิให้ใช้บังคับถ้าหนี้ของคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งยังไม่ถึงกำหนด

มาตรา 205 ตราบใดการชำระหนี้นั้นยังมิได้กระทำลง เพราะพฤติการณ์อันใดอันหนึ่งซึ่งลูกหนี้ไม่ต้องรับผิดชอบ ตราบนั้นลูกหนี้ยังหาได้ชื่อว่าผิดนัดไม่

09/09/63

27

มาตรา 332 ถ้าลูกหนี้จะต้องชำระหนี้ต่อเมื่อเจ้าหนี้จะต้องชำระหนี้ตอบแทนด้วยไซ้ ท่านว่าลูกหนี้จะกำหนดว่าต่อเมื่อเจ้าหนี้ชำระหนี้ตอบแทนจึงให้มีสิทธิรับเอาทรัพย์สินที่วางไว้นั้นก็ได้ (การวางทรัพย์สินเพื่อชำระหนี้โดยมีเงื่อนไข)

1.1) บทหลัก

ต้องเป็นสัญญาต่างตอบแทน

1.2) บทบังคับ

คู่สัญญาฝ่ายหนึ่งจะไม่ยอมชำระหนี้จนกว่าอีกฝ่ายหนึ่งจะชำระหนี้หรือขอปฏิบัติการชำระหนี้

1.3) บทยกเว้น

ถ้าหนี้ของคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งยังไม่ถึงกำหนด

09/09/63

28

ฎ.7118/2561 ข้อตกลงระหว่างโจทก์กับจำเลยเป็นสัญญาจ้างทำของตาม ป.พ.พ. มาตรา 587 ขณะเดียวกันเป็นสัญญาต่างตอบแทนตามมาตรา 369 เมื่อจำเลยไม่ชำระค่าจ้างแก่โจทก์ตามกำหนดในหนังสือทวงถามและบอกเลิกสัญญา สัญญาจ้างระหว่างโจทก์กับจำเลยเป็นอันเลิกกัน คู่สัญญาแต่ละฝ่ายจำต้องให้อีกฝ่ายหนึ่งได้กลับคืนสู่ฐานะดังที่เป็นอยู่เดิม และการใช้สิทธิบอกเลิกสัญญานั้นหากกระทบกระทั่งถึงสิทธิเรียกร้องค่าเสียหายไม่ตามมาตรา 391 วรรค 1 และวรรค 4 (ตอน 9 หน้า 2646)

ฎ.7506/2560 สัญญาจะซื้อขายระบุว่า ราคาที่ดินที่เหลืออีก 11,557,500 บาท โจทก์ผู้จะซื้อ จะชำระเงินให้แก่จำเลยผู้จะขายในวันที่ 20 ธ.ค. 2555 และหรือในวันที่ทำการโอนเปลี่ยนแปลงกรรมสิทธิ์ ซึ่งอาจแปลได้ว่าวันที่ 20 ธ.ค. 2555 เป็นวันที่โจทก์ต้องชำระราคาที่ดินส่วนที่เหลือ **ไม่ใช่วันจดทะเบียนโอนกรรมสิทธิ์ก็ได้** แต่การที่โจทก์ต้องชำระเงินส่วนที่เหลือเป็นจำนวนมาก โดยที่ยังไม่รู้ว่าจะได้รับโอนกรรมสิทธิ์ที่ดินเมื่อใด เป็นเรื่องผิดปกติวิสัย ทั้งไม่มีเหตุผลใดที่โจทก์ต้องชำระเงินส่วนที่เหลือเป็นจำนวนมากเช่นนั้น โดยยังไม่รู้จะได้รับโอนกรรมสิทธิ์หรือไม่ **เมื่อมีกรณีที่มีข้อสงสัยเช่นนี้** ย่อมต้องตีความไปในทางที่เป็นคุณแก่ฝ่ายโจทก์ ซึ่งจะต้องเป็นผู้เสียหายในมูลหนี้ ตาม ป.พ.พ. มาตรา 11 จึงต้องฟังข้อเท็จจริงว่า **สัญญาจะซื้อขายที่ดินพิพาทกำหนดวันจดทะเบียนโอนกรรมสิทธิ์ในวันที่โจทก์ชำระราคาส่วนที่เหลือคือวันที่ 20 ธ.ค. 2555** ซึ่งในวันดังกล่าวโจทก์มีเงินพร้อมชำระค่าที่ดินพิพาทให้แก่จำเลย แต่เมื่อที่ดินพิพาทถูกยึดเพื่อขายทอดตลาด จำเลยจึงไม่พร้อมที่จะชำระหนี้ให้แก่โจทก์ โจทก์ย่อมมีสิทธิไม่ชำระค่าที่ดินส่วนที่เหลือให้แก่จำเลยตาม ป.พ.พ. มาตรา 369 กรณีถือไม่ได้ว่าโจทก์เป็นฝ่ายผิดสัญญา แม้โจทก์ขอเลื่อน

การชำระราคาที่ดินเป็นวันที่ 9 ม.ค. 2556 ก็ตาม แต่ในวันดังกล่าวจำเลยก็ยังไม่สามารถโอนที่ดินพิพาทให้แก่โจทก์ได้ เพราะอยู่ในระหว่างการรื้อคดีค้ำนองการขายทอดตลาด ดังนี้ ยังถือไม่ได้ว่าโจทก์เป็นฝ่ายผิดสัญญา

แม้โจทก์ทำสัญญาจะซื้อขายที่ดินพิพาทกับจำเลยแล้ว โจทก์ยังเข้าร่วมประมูลซื้อที่ดินพิพาทจากการขายทอดตลาดในคดีแพ่งที่จำเลยถูกยึดที่ดินพิพาทขายทอดตลาดก็ตาม แต่ที่โจทก์กระทำไปเช่นนั้นก็เพื่อป้องกันความเสียหายที่อาจจะต้องเสียเงินที่ชำระแก่จำเลยไปแล้ว และยังมีผู้อื่นเข้าร่วมประมูลเป็นจำนวนมาก หากโจทก์ไม่เข้าร่วมประมูลและมีผู้อื่นประมูลซื้อที่ดินพิพาทไปได้ย่อมทำให้เสียสิทธิในที่ดิน และยังไม่แน่อนว่าจำเลยจะสามารถคืนเงินค่าที่ดินให้แก่โจทก์ได้หรือไม่ การที่จำเลยถูกเจ้าหนี้ฟ้องร้องถึงขนาดต้องขายทอดตลาดนำเงินมาชำระหนี้ แสดงว่าจำเลยมีหนี้ที่ต้องชำระอีกมาก ทั้งการขายทอดตลาดของเจ้าพนักงานบังคับคดีก็เป็นการขายโดยเปิดเผยแก่บุคคลทั่วไปซึ่งกระทำได้ตามกฎหมาย โจทก์ย่อมมีสิทธิเข้าร่วมประมูลซื้อได้จึงเป็นการกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายและเป็นการใช้สิทธิโดยสุจริต

จำเลยไม่อาจจดทะเบียนโอนกรรมสิทธิ์ที่ดินพิพาทให้แก่โจทก์ได้ ทั้งที่โจทก์พร้อมที่จะชำระราคาส่วนที่เหลือแก่จำเลยในวันโอนกรรมสิทธิ์ที่ดิน จำเลยยอมเป็นฝ่ายผิดสัญญา โจทก์มีหนังสือบอกกล่าวทวงถามและบอกเลิกสัญญาแก่จำเลยโดยชอบแล้ว สัญญาจะซื้อขายที่ดินระหว่างโจทก์กับจำเลยยอมเป็นอันเลิกกัน ทั้งสองฝ่ายต้องกลับคืนสู่ฐานะดังที่เป็นอยู่เดิมตาม ป.พ.พ. มาตรา 391 วรรค 1 จำเลยมีหน้าที่ต้องคืนเงินที่รับไว้ทั้งหมดพร้อมดอกเบี้ยแก่โจทก์ (ตอน 7 หน้า 1803) (ดู ฎ.797/2556)

ฎ.797/2556 แม้สัญญาจะซื้อขายมีได้กำหนดเวลาการเริ่มลงมือก่อสร้างและกำหนดเวลา
ก่อสร้างอาคารให้แล้วเสร็จไว้ แต่เป็นหน้าที่ของจำเลยจะต้องรีบลงมือก่อสร้างและกำหนดเวลา
ก่อสร้างที่แล้วเสร็จไว้ เพื่อความเป็นธรรมแก่ประชาชนในฐานะผู้บริโภค เมื่อสัญญาไม่ได้
กำหนดเวลาไว้ แต่เป็นที่เห็นได้ว่าจำเลยก็มีหน้าที่ต้องรีบลงมือก่อสร้างและก่อสร้างให้แล้วเสร็จใน
เวลาอันสมควร อันเป็นไปตามหลักความสุจริตตาม ป.พ.พ. มาตรา 368 หาใช่การจะเริ่มลงมือ
ก่อสร้างและกำหนดเวลาแล้วเสร็จนั้นขึ้นอยู่กับความพอใจของจำเลยแต่ฝ่ายเดียว เพราะจำเลย
เป็นผู้รับประโยชน์จากเงินที่โจทก์ชำระไปแล้ว จึงมีหน้าที่ต้องรีบก่อสร้างโดยพลันตามมาตรา 203

เมื่อสัญญาจะซื้อขายเป็นสัญญาต่างตอบแทน คู่สัญญาฝ่ายหนึ่งจะไม่ยอมชำระหนี้จนกว่าอีก
ฝ่ายหนึ่งจะชำระหนี้หรือขอปฏิบัติการชำระหนี้ตาม ป.พ.พ. มาตรา 369 ดังนั้น การที่โจทก์ชำระ
เงิน 8 แสนบาท แก่จำเลยในการทำสัญญาจะซื้อขายแล้ว ย่อมมีความคาดหวังจะได้เห็นจำเลย
ปฏิบัติชำระหนี้ตอบแทน คือการเริ่มลงมือก่อสร้าง แต่เมื่อจะครบกำหนดชำระเงิנדาวนงวดแรกได้
ความว่า จำเลยยังไม่เริ่มลงมือก่อสร้างอาคารพาณิชย์ ทำให้โจทก์เกิดความไม่มั่นใจในโครงการของ

จำเลย เพราะเงินค่างวดที่จะจ่ายแต่ละงวดเป็นจำนวนมากถึงงวดละ 334,000 บาท โจทก์จึงไม่ยอม
จ่ายเงินค่างวดและไปร้องเรียนต่อคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค จำเลยเองก็ไม่ได้แสดงความ
สุจริต โดยการแจ้งข้อมูลเกี่ยวกับโครงการให้โจทก์ทราบเป็นหนังสือหรือทวงถามให้โจทก์ชำระเงิน
ค่างวดอีก จึงถือได้ว่าการชำระหนี้ของโจทก์มิได้กระทำลงเพราะพฤติการณ์อันใดอันหนึ่งซึ่ง
ลูกหนี้ไม่ต้องรับผิดชอบตามมาตรา 205 ดังนั้น การที่โจทก์ไม่ได้ชำระเงินค่างวดแก่จำเลยจะถือว่า
โจทก์ผิดสัญญาและก่อให้เกิดสิทธิแก่จำเลยในการริบมัดจำไม่ได้ เมื่อจำเลยไม่ก่อสร้างอาคารพาณิชย์
และโจทก์ใช้สิทธิบอกเลิกสัญญา จึงมีผลให้สัญญาจะซื้อจะขายเลิกกัน คู่สัญญาแต่ละฝ่ายจำต้อง
กลับคืนสู่ฐานะเดิม จำเลยจึงมีหน้าที่ต้องคืนเงินที่โจทก์ชำระแก่จำเลยไปแล้วพร้อมดอกเบี้ยอัตรา
ร้อยละ 7.5 ต่อปี นับแต่เวลาที่ได้รับเงินไว้ตามมาตรา 391 (เล่ม 2 หน้า 45)

2) การชำระหนี้ตามสัญญาต่างตอบแทนที่ตกเป็นพันวิสัย

2.1) การรับผลของเจ้าหนี้เมื่อการชำระหนี้ของลูกหนี้ตกเป็นพันวิสัย

1. สัญญาต่างตอบแทนที่ก่อให้เกิดหรือโอนทรัพย์สินในทรัพย์สินเฉพาะสิ่ง

1.1 วัตถุประสงค์เป็นทรัพย์สินเฉพาะสิ่งแล้ว

มาตรา 370 วรรค 1 ถ้าสัญญาต่างตอบแทนมีวัตถุประสงค์เป็นการก่อให้เกิดหรือโอนทรัพย์สินในทรัพย์สินเฉพาะสิ่ง และทรัพย์สินนั้นสูญหรือเสียหายไปด้วยเหตุอย่างใดอย่างหนึ่งอันจะโทษลูกหนี้มิได้ไซ้ ท่านการสูญหรือเสียหายนั้นตกเป็นพับแก่เจ้าหนี้

บทหลัก

- (1) ต้องเป็นสัญญาต่างตอบแทน
- (2) ต้องก่อให้เกิดหรือโอนทรัพย์สิน

09/09/63

35

(3) ต้องเป็นทรัพย์สินเฉพาะสิ่ง

(4) ทรัพย์สินนั้นสูญหรือเสียหายไป

บทบังคับ

(1) โทษลูกหนี้ที่ต้องชำระหนี้เกี่ยวกับตัวทรัพย์สินเฉพาะสิ่งนั้นมิได้

การสูญหรือเสียหายของทรัพย์สินนั้นตกเป็นพับแก่เจ้าหนี้

(1.1) เจ้าหนี้ไม่มีสิทธิเรียกให้ลูกหนี้ชำระหนี้ตามสัญญา

(1.2) เจ้าหนี้ต้องชำระหนี้ตามสัญญาให้แก่ลูกหนี้

09/09/63

36

ฎ.8365/2561 คุณภาพของน้ำมันสำปะหลังเส้นเป็นสาระสำคัญของสัญญา เพราะ จำเลยต้องการนำน้ำมันสำปะหลังเส้นไปผลิตเอทานอล การที่จำเลยนำตัวอย่างน้ำมันสำปะหลังเส้นไป ตรวจวิเคราะห์ตามรายงานผลการวิเคราะห์วัตถุบมันเส้นแล้วพบว่า น้ำมันสำปะหลังเส้นที่โจทก์จะส่ง มอบให้จำเลยคุณภาพลดลงจากรายงานผลวิเคราะห์ขณะทำสัญญาซื้อขาย จนทำให้เครื่องจักรของ จำเลยไม่สามารถผลิตเอทานอลได้ จำเลยจึงมีสิทธิยับยั้งการรับมอบน้ำมันสำปะหลังเส้นที่โจทก์จะส่ง ให้จำเลยได้ตามสัญญาซื้อขาย โดยไม่ถือว่าจำเลยเป็นฝ่ายผิดสัญญา

การที่น้ำมันสำปะหลังเส้นที่โจทก์จะส่งมอบให้จำเลยเสื่อมคุณภาพลงจนเครื่องจักรของ จำเลยไม่สามารถผลิตเอทานอลได้ ไม่ใช่ความผิดของโจทก์ตาม ป.พ.พ. มาตรา 219 วรรค 1 เมื่อ กรณีโจทก์กับจำเลยเป็นหนี้ตามสัญญาต่างตอบแทน และน้ำมันสำปะหลังเส้นที่ยังไม่ได้จัดส่งให้จำเลย ยังเป็นกรรมสิทธิ์ของโจทก์ น้ำมันสำปะหลังเส้นส่วนที่ยังไม่ส่งมอบแก่จำเลยจึงตกเป็นพับแก่โจทก์ที่ จะต้องรับมันสำปะหลังเส้นดังกล่าวไว้เองตามมาตรา 370 วรรค 1 และเมื่อการชำระหนี้ดังกล่าว เป็นการพ้นวิสัยเพราะเหตุอย่างใดอย่างหนึ่งอันจะโทษฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ได้ โจทก์ก็จะเรียกราคามัน สำปะหลังที่ยังไม่ได้ส่งมอบให้จำเลยจากจำเลยไม่ได้เช่นกันตามมาตรา 372 วรรค 1 โจทก์จึงต้อง

09/09/63

37

คืนเงินที่จำเลยชำระราคามันสำปะหลังเส้นให้โจทก์ไว้ล่วงหน้า

แม้ตามสัญญาซื้อขายมันเส้นจะไม่ได้ระบุว่า การซื้อขายมันสำปะหลังเส้นระหว่าง โจทก์กับจำเลยต้องเป็นมันสำปะหลังเส้นที่เก็บอยู่ในโกดังเก็บสินค้าของโจทก์เท่านั้นก็ตาม แต่ก่อน ทำสัญญาซื้อขายมันเส้นดังกล่าว จำเลยได้ส่งพนักงานไปเก็บตัวอย่างมันสำปะหลังเส้นในโกดังเก็บ สินค้าของโจทก์ไปตรวจวิเคราะห์แล้ว พบว่ามีคุณภาพสามารถนำไปผลิตเอทานอลได้ ทั้งส่ง พนักงานมาประจำที่สำนักงานโจทก์ เพื่อควบคุมการจัดส่งมันสำปะหลังเส้นให้จำเลย โดยพนักงาน ของจำเลยจะคัดเลือกมันสำปะหลังเส้นขึ้นรถบรรทุกเพื่อขนาน้ำหนักนำผ้าใบไปคลุมกระบะ รถบรรทุกมันสำปะหลังเส้น แล้วปิดผนึกเพื่อป้องกันการปลอมปนหรือปนเปื้อนระหว่างขนส่ง ขณะ ทำสัญญาซื้อขายกันโจทก์ยังไม่ได้ชั่งหรือคัดแยกมันสำปะหลังเส้นที่โจทก์จะขายให้จำเลยออกเป็น ที่แน่นอน กรรมสิทธิ์ของมันสำปะหลังเส้นตามสัญญาทั้งหมดยังไม่ตกเป็นของจำเลย ย่อมเป็นที่เข้าใจ ได้ว่า การซื้อขายมันสำปะหลังเส้นระหว่างโจทก์กับจำเลยตามสัญญาซื้อขายมันสำปะหลังเส้นเป็น การซื้อขายมันสำปะหลังเส้นเฉพาะที่เก็บอยู่ในโกดังเก็บสินค้าของโจทก์เท่านั้น มิใช่ไม่จำกัดว่าต้อง

09/09/63

38

เป็นมันสำปะหลังเส้นที่เก็บอยู่โกดังเก็บสินค้าของโจทก์เท่านั้นแต่อย่างไรก็ตาม การที่โจทก์พยายามจะส่งมอบมันสำปะหลังเส้นในโกดังเก็บสินค้าของโจทก์ให้จำเลย แต่เครื่องจักรของจำเลยไม่สามารถผลิตเอทานอลจากมันสำปะหลังเส้นที่โจทก์จัดส่งให้จำเลยได้ จำเลยจึงไม่ยอมรับมันสำปะหลังเส้นดังกล่าว ซึ่งไม่ใช่ความผิดของโจทก์ตาม ป.พ.พ. มาตรา 219 วรรค 1 ความสูญเสียหรือเสียหายนั้น จึงตกเป็นพับแก่จำเลย โจทก์จึงไม่ต้องรับผิดชอบใช้ค่าเสียหายให้จำเลย (เล่ม 11 หน้า 169)

(2) โทษลูกหนี้ที่ต้องชำระหนี้เกี่ยวกับตัวทรัพย์สินเฉพาะสิ่งนั้นได้

การสูญหายหรือเสียหายของทรัพย์สินเฉพาะสิ่งนั้นตกเป็นพับแก่ลูกหนี้

(2.1) เจ้าหนี้ไม่ต้องชำระหนี้ตามสัญญาให้แก่ลูกหนี้ตามมาตรา 369

(2.2) เจ้าหนี้มีสิทธิบอกเลิกสัญญาตามมาตรา 389

(2.3) เจ้าหนี้มีสิทธิเรียกค่าเสียหายตามมาตรา 391 วรรคท้าย

หมายเหตุ (ลูกหนี้ต้องรับผลของภัยพิบัติที่เกิดขึ้น)

(ก) โทษลูกหนี้ได้หรือไม่พิจารณาที่มาตรา 217 และ 323 วรรค 2

(ข) ลูกหนี้ไม่มีสิทธิได้รับชำระหนี้ตอบแทนจากเจ้าหนี้ตามมาตรา 369

(ค) เจ้าหนี้ไม่ได้บอกเลิกสัญญา ลูกหนี้ต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อค่าเสียหายแก่เจ้าหนี้ตามมาตรา 218

1.2 วัตถุแห่งหนึ่งยังไม่เป็นทรัพย์สินเฉพาะสิ่ง

มาตรา 370 วรรค 2 ถ้าไม่ใช่ทรัพย์สินเฉพาะสิ่ง ท่านให้ใช้บทบัญญัติที่กล่าวมาในวรรคก่อนนี้บังคับแต่เวลาที่ทรัพย์สินนั้นกลายเป็นทรัพย์สินเฉพาะสิ่งตามบทบัญญัติแห่งมาตรา 195 วรรค 2 นั้นไป

มาตรา 195 วรรค 2 ถ้าลูกหนี้ได้กระทำการอันตนจะพึงต้องทำเพื่อส่งมอบทรัพย์สินนั้นทุกประการแล้วก็ดี หรือถ้าลูกหนี้ได้เลือกกำหนดทรัพย์สินที่จะส่งมอบแล้วด้วยความยินยอมของเจ้าหนี้ก็ได้ ท่านว่าทรัพย์สินนั้นจึงเป็นวัตถุแห่งหนึ่งจำเดิมแต่เวลานั้น

เงื่อนไขของวัตถุแห่งหนึ่งที่เป็นทรัพย์สินเฉพาะสิ่ง

1. ลูกหนี้ได้กระทำการอันตนจะพึงต้องทำเพื่อส่งมอบทรัพย์สินนั้นทุกประการแล้ว หรือ
2. ถ้าลูกหนี้ได้เลือกกำหนดทรัพย์สินที่จะส่งมอบแล้วด้วยความยินยอมของเจ้าหนี้

2. สัญญาต่างตอบแทนที่ก่อให้เกิดหรือโอนทรัพย์สินในทรัพย์สินเฉพาะสิ่ง แต่มีเงื่อนไขบังคับก่อน

2.1 วัตถุแห่งสัญญาสูญหายหรือทำลายลงในระหว่างที่เงื่อนไขยังไม่สำเร็จ

มาตรา 371 วรรค 1 บทบัญญัติที่กล่าวมาในมาตราก่อนนี้ ท่านมิให้ใช้บังคับ ถ้าเป็นสัญญาต่างตอบแทนมีเงื่อนไขบังคับก่อนและทรัพย์สินอันเป็นวัตถุแห่งสัญญานั้นสูญหรือทำลายลงในระหว่างที่เงื่อนไขยังไม่สำเร็จ

บทหลัก

- (1) ต้องเป็นสัญญาต่างตอบแทน
- (2) ต้องก่อให้เกิดหรือโอนทรัพย์สินในทรัพย์สินเฉพาะสิ่ง
- (3) ต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขบังคับก่อน รวมถึงมีเงื่อนไขเวลาตามมาตรา 459 ด้วย

(4) ทรัพย์สินเป็นวัตถุแห่งสัญญานั้นสูญหายหรือทำลายลง

(5) ความสูญหายหรือทำลายลงของตัวทรัพย์สินเกิดขึ้นในระหว่างที่เงื่อนไขยังไม่สำเร็จ

บทบังคับ

การสูญหายหรือทำลายลงของวัตถุแห่งสัญญายังไม่ตกเป็นพัวแก่เจ้าหนี้ เนื่องจากยังมีให้นำบัญชีติดตามมาตรา 370 มาใช้บังคับ

2.2 วัตถุแห่งสัญญาเสียหายโดยโทษเจ้าหนี้มิได้ ต่อมาเงื่อนไขนั้นสำเร็จหรือเมื่อถึงเงื่อนไขแล้ว

มาตรา 371 วรรค 2 ถ้าทรัพย์สินนั้นเสียหายเพราะเหตุอย่างใดอย่างหนึ่งอันจะโทษเจ้าหนี้มิได้และเมื่อเงื่อนไขนั้นสำเร็จแล้ว เจ้าหนี้จะเรียกให้ชำระหนี้โดยลดส่วนอันตนจะต้องชำระหนี้ตอบแทนนั้นลงหรือเลิกสัญญานั้นเสียก็ได้ แล้วแต่จะเลือก แต่ในกรณีที่ต้นเหตุเสียหายเกิดเพราะฝ่ายลูกหนี้นั้น ท่านว่าหากกระทบกระทั่งถึงสิทธิของเจ้าหนี้ที่จะเรียกค่าสินไหมทดแทนไม่

บทหลัก

(1) ทรัพย์สินเป็นวัตถุแห่งสัญญานั้นเสียหาย

(2) เมื่อเงื่อนไขนั้นสำเร็จ

บทบังคับ

(1) โทษเจ้าหนี้มิได้

(1.1) เจ้าหนี้เรียกให้ลูกหนี้ส่งมอบวัตถุแห่งสัญญาบางส่วน โดยลดส่วนอันตนต้องชำระหนี้ตอบแทนนั้นลง ถ้าส่วนที่เหลือยังเป็นประโยชน์แก่เจ้าหนี้

(1.2) เจ้าหนี้บอกเลิกสัญญา ถ้าส่วนที่เหลือเป็นอันไร้ประโยชน์แก่เจ้าหนี้

(1.3) เจ้าหนี้เรียกให้ลูกหนี้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทน ในกรณีที่ต้นเหตุเสียหายเกิดเพราะฝ่ายลูกหนี้

(2) โทษเจ้าหนี้ได้

(2.1) ความเสียหายของทรัพย์สินอันเป็นวัตถุแห่งสัญญาตกเป็นพับแก่เจ้าหนี้

(2.2) ลูกหนี้หลุดพ้นจากการชำระหนี้ตามมาตรา 219 วรรค 1

(2.3) ลูกหนี้เรียกให้เจ้าหนี้ชำระหนี้ตอบแทนได้ตามมาตรา 369

ฎ.368/2554 จำเลยทำคันดินริมแม่น้ำแควน้อยมีผลทำให้ที่ดินที่โจทก์ตกลงจะซื้อจากจำเลยมีสภาพด้อยลงกว่าในขณะทำสัญญา ถือได้ว่าเกิดความเสียหายแก่ทรัพย์สินตามสัญญาจะซื้อจะขายซึ่งเป็นสัญญาต่างตอบแทนโดยจะโทษโจทก์ผู้เป็นเจ้าของหนี้ไม่ได้ตาม ป.พ.พ. มาตรา 371 วรรค 2 โจทก์จึงมีสิทธิเลือกที่จะเลิกสัญญาหรือเรียกให้จำเลยชำระหนี้ด้วยการจดทะเบียนโอนที่ดินและบ้านแก่โจทก์ตามสภาพที่เป็นอยู่โดยลดส่วนหนี้ค่าราคาที่ดินที่โจทก์ต้องชำระแก่จำเลยได้ เมื่อโจทก์ไม่ใช้สิทธิเลิกสัญญา โจทก์ก็ย่อมมีสิทธิเรียกให้จำเลยชำระหนี้ดังกล่าว แม้สัญญาจะซื้อจะขายมีข้อตกลงว่าหากจำเลยผู้จะขายปฏิบัติผิดสัญญา ผู้จะขายตกลงคืนเงินที่ได้รับชำระไว้แล้วพร้อมดอกเบี้ยก็เป็นเพียงทางเลือกทางหนึ่งมิได้เป็นข้อสัญญาจำกัดหรือเป็นการสละสิทธิของโจทก์ในการเลือกใช้สิทธิ

จำเลยทำคันดินขึ้นสูงถึง 4 เมตร เป็นสิ่งกีดขวางไม่ให้โจทก์สามารถมองไปยังแม่น้ำแควน้อยได้โดยสะดวกเช่นที่เป็นมาแต่เดิม แม้โจทก์มิได้แจ้งหรือโต้แย้งจำเลย จำเลยก็ไม่อาจเรียกให้โจทก์ชำระค่าที่ดินที่เหลือเต็มจำนวน การที่จำเลยเรียกให้โจทก์ไปจดทะเบียนรับโอนที่ดินและให้

โจทก์ชำระค่าที่ดินที่เหลือเต็มจำนวนตามสัญญา จึงเป็นการเรียกให้โจทก์ชำระหนี้ต่างตอบแทนโดย
ไม่ชอบ โจทก์มีสิทธิปฏิเสธได้ และไม่ถือว่าโจทก์ปฏิบัติผิดสัญญา จำเลยไม่มีสิทธิบอกเลิกสัญญาการ
ที่จำเลยบอกเลิกสัญญาแก่โจทก์ก็ไม่เป็นผลให้สัญญาจะซื้อจะขายเลิกกัน โจทก์มีสิทธิฟ้องบังคับให้
จำเลยจดทะเบียนโอนที่ดินและบ้านให้แก่โจทก์ จำเลยไม่มีสิทธิฟ้องแย้งขับไล่โจทก์ออกจากที่ดิน
และเรียกค่าเสียหาย (ตอน 2 หน้า 151)

2.2) การรับผลของลูกหนี้เมื่อการชำระหนี้ของตนตกเป็นพ้นวิสัย

มาตรา 372 นอกจากกรณีที่กล่าวไว้ในสองมาตราก่อน ถ้าการชำระหนี้ตกเป็นพ้นวิสัยเพราะ
เหตุอย่างใดอย่างหนึ่งอันจะโทษฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งก็ไม่ได้ไซ้ ท่านว่าลูกหนี้ห้ามสิทธิจะรับชำระหนี้
ตอบแทนไม่

ถ้าการชำระหนี้ตกเป็นพ้นวิสัยเพราะเหตุอย่างใดอย่างหนึ่งอันจะโทษเจ้าหนี้ได้ ลูกหนี้ก็หาเสีย
สิทธิที่จะรับชำระหนี้ตอบแทนไม่ แต่ว่าลูกหนี้ได้อะไรไว้เพราะการปลดหนี้ก็ดี หรือใช้คุณวุฒิ
ความสามารถของตนเป็นประการอื่นเป็นเหตุให้ได้อะไรมา หรือแก้มั่งละลายเสียไม่ชวนขายเอา
อะไรที่สามารถจะทำได้ก็ดี มากน้อยเท่าไรจะต้องเอามาหักกับจำนวนอันตนจะได้รับชำระหนี้ตอบ
แทน วิธีเดียวกันนี้ท่านให้ใช้ตลอดถึงกรณีว่าการชำระหนี้อันฝ่ายหนึ่งยังค้างชำระอยู่นั้นตกเป็นพ้น
วิสัย เพราะพฤติการณ์อันใดอันหนึ่งซึ่งฝ่ายนั้นมิต้องรับผิดชอบในเวลาเมื่ออีกฝ่ายหนึ่งผิดนัดไม่รับ
ชำระหนี้

บทหลัก

- (1) นอกจากกรณีทีกล่าวไว้ในมาตรา 370 และ 371
- (2) การชำระหนี้ตกเป็นพันวิสัย

บทบังคับ

- (1) โทษฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ได้

ลูกหนี้ที่มีสิทธิได้รับชำระหนี้ตอบแทนจากเจ้าหนี้ไม่ตามมาตรา 372 วรรค 1

หมายเหตุ

- (ก) ภัยพิบัติที่เกิดขึ้นตกเป็นพับแก่ลูกหนี้
- (ข) ลูกหนี้หลุดพ้นจากการชำระหนี้ตามมาตรา 219 วรรค 1

ฎ.10514-10515/2558 โจทก์ไม่สามารถเริ่มลงมือก่อสร้างได้ภายในระยะเวลาตามสัญญาเช่าพัฒนาที่ดินเพื่อก่อสร้างอาคารบนพื้นที่เช่า สืบเนื่องมาจากพื้นที่เช่าบริเวณที่หนึ่งได้รับการขึ้นทะเบียนจากกรมศิลปากรให้เป็นโบราณสถานในภายหลัง ทำให้ไม่สามารถรื้อถอนอาคารสิ่งปลูกสร้างเดิมและก่อสร้างอาคารสิ่งปลูกสร้างใหม่ ตามแบบแปลนเอกสารแนบท้ายสัญญาเช่าได้ การรื้อถอนอาคารสิ่งปลูกสร้างเดิมและก่อสร้างอาคารใหม่ของโจทก์ เพื่อให้เป็นไปตามสัญญาเช่า ย่อมเป็นไปไม่ได้ ถือได้ว่าการชำระหนี้โดยการปฏิบัติตามสัญญากลายเป็นพันวิสัย เพราะพฤติการณ์อันใดอันหนึ่งซึ่งเกิดขึ้นภายหลังที่ได้ก่อหนี้และซึ่งลูกหนี้ไม่ต้องรับผิดชอบ ลูกหนี้เป็นอันหลุดพ้นจากการชำระหนี้ตาม ป.พ.พ. มาตรา 219 วรรค 1 โจทก์จึงไม่มีอำนาจฟ้องบังคับให้จำเลยที่ 1 ปฏิบัติตามสัญญาและเรียกให้ชดใช้ค่าเสียหายได้

สัญญาเช่าพัฒนาที่ดินเพื่อก่อสร้างอาคารบนพื้นที่ชำระระหว่างโจทก์กับจำเลยที่ 1 เป็นสัญญาต่างตอบแทน ซึ่งคู่สัญญามีหน้าที่จะต้องชำระหนี้ตอบแทนกัน แม้จำเลยที่ 1 หลุดพ้นจากการชำระหนี้ก็ตาม แต่จำเลยที่ 1 ก็ห้ามมีสิทธิที่จะได้รับชำระหนี้ตอบแทนไม่ตาม ป.พ.พ. มาตรา 372 วรรค 1 โจทก์มีสิทธิเรียกเอาค่าตอบแทนการเช่าที่ชำระไปแล้วในวันทำสัญญาคืนจากจำเลยที่ 1 (ตอน 12 หน้า 3311)

ฎ.14493/2557 โจทก์เช่าที่ดินเพื่อก่อสร้างอาคาร โดยโจทก์จะได้ผลประโยชน์จากการจำหน่ายสิทธิการเช่าให้บุคคลทั่วไป ส่วนจำเลยได้กรรมสิทธิ์ในอาคารและค่าเช่าตามที่ตกลงกัน จึงเป็นสัญญาต่างตอบแทน หลังจากทำสัญญาเช่าจำเลยส่งมอบพื้นที่ให้แก่โจทก์แล้ว แต่ในปี 2540 ทางราชการได้ประกาศใช้ผังเมืองรวมมีผลให้ที่ดินที่จะปลูกสร้างอาคารอยู่ในแนวถนนผังเมืองไม่สามารถปลูกสร้างอาคารได้ ถือได้ว่าโจทก์และจำเลยต่างไม่สามารถปฏิบัติการชำระหนี้ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของสัญญาเช่าได้ การชำระหนี้ตกเป็นอันพั่ววิสัย เพราะพฤติการณ์อันใดอันหนึ่งซึ่งจำเลยไม่ต้องรับผิดชอบ โจทก์ไม่มีสิทธิเรียกค่าเสียหายจากจำเลยในส่วนผิดสัญญา

สัญญาเช่าที่ดินระหว่างโจทก์กับจำเลยเป็นสัญญาต่างตอบแทน ซึ่งทั้งสองฝ่ายต่างมีหนี้ที่ต้องชำระแก่กัน เมื่อการชำระหนี้เป็นอันพั่ววิสัยเพราะเหตุอย่างใดอย่างหนึ่งอันจะโทษฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมิได้ตาม ป.พ.พ. มาตรา 372 วรรค 1 เมื่อโจทก์บอกเลิกสัญญาแล้ว สัญญาจึงเลิกกัน คู่สัญญาย่อมกลับคืนสู่ฐานะเดิมตามมาตรา 391 วรรค 1 ต่างฝ่ายต่างไม่ต้องชำระหนี้ตอบแทนกัน

สัญญาเช่าที่ดินระบุว่าหากมีผู้บุกรุกหรือผู้เช่าอยู่อาศัยในพื้นที่เช่าโดยไม่ถูกต้อง ไม่ว่าจะก่อนหรือหลังจากวันทำสัญญาฉบับนี้ ผู้เช่าจะต้องรับภาระเป็นผู้ดำเนินการและเสียค่าใช้จ่ายในการดำเนินการกับผู้บุกรุก เพื่อให้ออกไปจากบริเวณที่เช่า ตลอดจนกำจัดสิ่งกีดขวางการดำเนินงานต่าง ๆ ในบริเวณพื้นที่เช่าด้วยทุนทรัพย์ของผู้เช่าเองทั้งสิ้น เมื่อการขนย้ายผู้บุกรุกออกจากพื้นที่เช่าก็เพื่อโจทก์ซึ่งเป็นผู้เช่าจะได้เข้าใช้พื้นที่เช่า เพื่อประกอบการจัดหาประโยชน์เป็นไปเพื่อประโยชน์ของโจทก์ ค่าใช้จ่ายในการขนย้ายจึงไม่ใช่สิ่งที่จำเลยผู้ให้เช่าได้รับประโยชน์จากการงานที่โจทก์ผู้เช่าได้กระทำ โจทก์ไม่มีสิทธิเรียกคืนค่าขนย้ายจากจำเลยได้ (ตอน 10 หน้า 2843)

ฎ.1332/2554 สัญญาการผลิตเมล็ดพันธุ์พืช สัญญาค้ำประกันระบุว่า นิติสัมพันธ์ระหว่างโจทก์และจำเลยที่ 1 เป็นการร่วมผลิตเมล็ดพันธุ์ในโครงการผลิตเมล็ดพันธุ์ของโจทก์เพื่อขายให้แก่โจทก์ โดยโจทก์จะมอบเมล็ดพันธุ์สายพันธุ์พ่อสายพันธุ์แม่แก่จำเลยที่ 1 โดยไม่คิดมูลค่า และให้จำเลยที่ 1 ยืมปุ๋ยและสารเคมี โดยจำเลยที่ 1 ต้องปฏิบัติตามคำแนะนำของโจทก์เกี่ยวกับการผลิตและขนส่งเมล็ดพันธุ์ไปยังจุดรับซื้อ จำเลยที่ 1 ต้องขายเมล็ดพันธุ์ที่ผลิตได้ให้แก่โจทก์ทั้งหมดแต่เพียงผู้เดียว จำเลยที่ 1 ต้องใช้คืนค่าปุ๋ยและสารเคมีโดยการหักจากมูลค่าเมล็ดพันธุ์ที่โจทก์ซื้อคืนทั้งหมดหรือชดใช้คืนเป็นเงินสดตามมูลค่าที่ระบุไว้ในใบรับวัสดุแปลงหรือให้หักจากผู้ค้ำประกันสภาพของสัญญาเมื่อพิจารณาประกอบข้อความในสัญญาค้ำประกันเป็นเรื่องการให้สินเชื่อด้านเมล็ดพันธุ์เป็นการล่วงหน้า โดยให้ยืมปุ๋ยและสารเคมีกับจะซื้อขายเมล็ดพันธุ์ล่วงหน้า นิติสัมพันธ์ระหว่างโจทก์และจำเลยที่ 1 ในเรื่องให้ยืม ในเรื่องจะซื้อขาย ตามหนังสือสัญญาการผลิตเมล็ดพันธุ์พืชดังกล่าว จึงไม่ใช่สัญญาจำนอง และไม่ใช่นิติสัมพันธ์ต่างตอบแทนในฐานะเป็นสัญญาจำนอง แต่เป็นสัญญาให้สินเชื่อด้านเมล็ดพันธุ์ล่วงหน้า จำเลยที่ 1 จึงมีหน้าที่ต้องชำระคืนปุ๋ยและสารเคมี

ให้แก่โจทก์ ไม่ว่าจะการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวโพดพันธุ์ลูกผสมจะได้ผลหรือไม่ หรือจะเกิดจากภัยธรรมชาติ ส่วนข้อตกลงจะซื้อขายเมล็ดพันธุ์ข้าวโพดพันธุ์ลูกผสมระหว่างโจทก์กับจำเลยที่ 1 นั้น เมื่อการชำระหนี้กลายเป็นพันธวิสัยไม่อาจซื้อขายกันได้ตามจำนวนที่ประมาณการไว้ อันจะโทษฝ่ายใดก็ได้เช่นนี้ ทั้งสองฝ่ายต่างต้องรับความเสี่ยงและความเสียหายนั่นเอง จะเรียกค่าเสียหายจากอีกฝ่ายตามราคาและจำนวนที่ประมาณการไว้หาได้ไม่ จำเลยที่ 1 จึงไม่มีสิทธิจะได้รับชำระหนี้ตอบแทน ไม่ว่าจะในฐานะเป็นค่าจ้างตามสัญญาจำนองหรือราคาเมล็ดพันธุ์ข้าวโพดพันธุ์ลูกผสมตามสัญญาจะซื้อขายอันเป็นส่วนหนึ่งของสัญญาการผลิตเมล็ดพันธุ์พืชตาม ป.พ.พ. มาตรา 372 (เล่ม 5 หน้า 48)

ฎ.9241/2539 วัตถุประสงค์แห่งหนึ่งตามสัญญาจะซื้อขายที่ดินพิพาทนั้นคือ การรับโอนกรรมสิทธิ์ในที่ดินตามจำนวนเนื้อที่ที่จะซื้อสำหรับโจทก์ และการชำระค่าที่ดินตามจำนวนที่ตกลงกันสำหรับจำเลย เมื่อปรากฏตั้งแต่วันถึงกำหนดโอนตามสัญญาว่า มีการเวนคืนที่ดินและที่ดินที่จะซื้อจะขายอยู่ในเขตเวนคืนด้วย อันจะมีผลทำให้ที่ดินที่จะซื้อขายถูกเวนคืนทั้งหมดหรือบางส่วนได้ ดังนั้น การปฏิบัติการชำระหนี้ตามสัญญาจึงเกิดปัญหาทั้งในส่วนจำนวนเนื้อที่ดินที่โจทก์จะพึงได้รับตามที่ได้ตั้งวัตถุประสงค์ไว้ และในส่วนจำนวนค่าที่ดินที่จำเลยมุ่งไว้ ซึ่งจะเปลี่ยนแปลงไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ตามสัญญาจะซื้อขาย กรณีถือได้ว่าการชำระหนี้ตามสัญญาจะซื้อขายที่พิพาทในคดีนี้ตกเป็นพ้นวิสัย เพราะเหตุอย่างใดอย่างหนึ่งอันจะโทษฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งก็ไม่ได้ตาม ป.พ.พ. มาตรา 372 (วรรค 1) ต่างฝ่ายต่างไม่ต้องชำระหนี้ต่อกันต่อไปอีก กรณีไม่อาจถือได้ว่าฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งผิดสัญญา โจทก์จึงไม่อาจเรียกค่าเสียหายจากจำเลยได้ สำหรับเงินมัดจำที่จำเลยรับไว้จากโจทก์ 40 ล้านบาท นั้น เมื่อการชำระหนี้ตกเป็นพ้นวิสัยเพราะเหตุอย่างใดอย่างหนึ่งอันจะโทษฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ได้ จำเลยก็ต้องคืนให้โจทก์พร้อมทั้งดอกเบี้ยร้อยละดั่งครั้งต่อปีนับแต่วันที่ฟ้องเป็นต้นไป

(2) โทษเจ้าหนี้ได้

(2.1) ลูกหนี้หาเสียสิทธิที่จะรับชำระหนี้ตอบแทนไม่

(2.2) ลูกหนี้ได้อะไรไว้เพราะ

(ก) การปลดหนี้

(ข) การใช้คุณวุฒิความสามารถของตนเป็นประการอื่นเป็นเหตุให้ได้อะไรมา

(ค) แกล้งละเลยเสียไม่ชวนขวยเอาอะไรที่สามารถจะทำได้

มากนักยู่เท่าไรจะต้องเอามาหักกับจำนวนอันลูกหนี้จะได้รับชำระหนี้ตอบแทน

(2.3) ให้ใช้ตลอดถึงการชำระหนี้อันฝ่ายหนึ่งยังค้างชำระอยู่ตกเป็นพ้นวิสัย เพราะพฤติการณ์อันใดอันหนึ่งซึ่งฝ่ายนั้นมีต้องรับผิดชอบในเวลาเมื่ออีกฝ่ายหนึ่งผิดนัดไม่รับชำระหนี้หมายความว่า เจ้าหนี้ผิดนัดไม่รับชำระหนี้

(3) โทษลูกหนี้ได้

(3.1) การชำระหนี้กลายเป็นพันวิสัยทั้งหมด

มาตรา 218 วรรค 1 ถ้าการชำระหนี้กลายเป็นพันวิสัยจะทำได้ เพราะพฤติการณ์อันใดอันหนึ่งซึ่งลูกหนี้ต้องรับผิดชอบไซ้ ท่านว่าลูกหนี้จะต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่เจ้าหนี้เพื่อค่าเสียหายอย่างใด ๆ อันเกิดแต่การไม่ชำระหนี้

การรับผลของลูกหนี้

- (ก) ภัยพิบัติที่เกิดขึ้นตกเป็นพับแก่ลูกหนี้ของสัญญา
- (ข) ลูกหนี้ไม่มีสิทธิได้รับชำระหนี้ตอบแทน
- (ค) ลูกหนี้จะต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่เจ้าหนี้เพื่อค่าเสียหายอันเกิดจากการไม่ชำระหนี้ทั้งหมด

09/09/63

57

(3.2) การชำระหนี้กลายเป็นพันวิสัยบางส่วน

มาตรา 218 วรรค 2 ในกรณีที่การชำระหนี้กลายเป็นพันวิสัยแต่เพียงบางส่วน ถ้าหากว่าส่วนที่ยังเป็นวิสัยจะทำได้นั้นจะเป็นอันไรประโยชน์แก่เจ้าหนี้แล้ว เจ้าหนี้จะไม่ยอมรับชำระหนี้ส่วนที่ยังเป็นวิสัยจะทำได้ทำได้นั้นแล้ว และเรียกค่าสินไหมทดแทนเพื่อการไม่ชำระหนี้เสียทั้งหมดที่เดียวก็ได้

การรับผลของลูกหนี้

- (ก) ภัยพิบัติที่เกิดขึ้นตกเป็นพับแก่ลูกหนี้
- (ข) ส่วนที่ยังเป็นวิสัยจะทำได้นั้นจะเป็นอันไรประโยชน์แก่เจ้าหนี้
 - (ข.1) เจ้าหนี้ไม่ยอมรับชำระหนี้ส่วนที่ยังเป็นวิสัยจะทำได้
 - (ข.2) ลูกหนี้ไม่มีสิทธิได้รับชำระหนี้ตอบแทน
 - (ข.3) เจ้าหนี้เรียกค่าสินไหมทดแทนเพื่อการไม่ชำระหนี้เสียทั้งหมดที่เดียว

09/09/63

58

- (ค) ส่วนที่ยังเป็นวิสัยจะทำได้นั้นไม่เป็นอันไร้ประโยชน์แก่เจ้าหนี้
- (ค.1) เจ้าหนี้ต้องยอมรับชำระหนี้ส่วนที่ยังเป็นวิสัยจะทำได้นั้น
 - (ค.2) ลูกหนี้มีสิทธิได้รับชำระหนี้ตอบแทนบางส่วน
 - (ค.3) เจ้าหนี้เรียกค่าสินไหมทดแทนเพื่อการไม่ชำระหนี้เสียบางส่วน

กรณีไม่ตกเป็นพันวิสัยตามมาตรา 372

ฎ.13144/2556 วัตถุประสงค์ในการซื้อทรัพย์สินจากการขายทอดตลาดนั้นคือ การที่ผู้ซื้อทรัพย์สินได้รับโอนกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินที่ซื้อและเจ้าพนักงานบังคับคดีผู้ขายทรัพย์สินได้รับชำระหนี้ เมื่อพิจารณาจากสำเนาแผนที่ท้าย พ.ร.ฎ.กำหนดเขตที่ดินในบริเวณที่จะเวนคืน เพื่อสร้างทางหลวงแผ่นดินฯ ประกอบสำเนาระวางที่ดินแล้วจะเห็นได้ว่า ที่ดินพิพาทถูกเวนคืนไปบางส่วน ทั้งไม่ปรากฏว่ามีข้อกำหนดจ่ายโอนที่ดินแต่ประการใด เช่นนี้ที่ดินจึงยังอยู่ในวิสัยที่จะจดทะเบียนโอนกรรมสิทธิ์กันได้ หากได้ตกเป็นการพันวิสัยที่จะโอนให้แก่กันตาม ป.พ.พ. มาตรา 372 ไม่ ผู้ซื้อทรัพย์สินจะยกข้ออ้างว่าไม่สามารถใช้ประโยชน์จากที่ดินได้ เพื่อให้ตนหลุดพ้นจากความผูกพัน หรือจะใช้สิทธิบอกเลิกสัญญาแก่เจ้าพนักงานบังคับคดีหาได้ไม่ เมื่อผู้ซื้อทรัพย์สินซึ่งเป็นฝ่ายวางมัดจำละเลยไม่ชำระหนี้ส่วนที่เหลือซึ่งเป็นความผิดของผู้ซื้อทรัพย์สินเอง ผู้ซื้อทรัพย์สินจึงไม่มีสิทธิบอกเลิกสัญญาและขอมัดจำคืนได้

มัดจำคือทรัพย์สินซึ่งได้ให้ไว้ในวันทำสัญญา มิใช่ทรัพย์สินอื่นที่ให้ไว้ในวันอื่น เมื่อสำเนาหนังสือสัญญาซื้อขายซึ่งผู้ซื้อทรัพย์สินและเจ้าพนักงานบังคับคดีได้ทำขึ้น วันที่ประมุขซื้อทรัพย์สินได้ระบุชัดเจน

แล้วว่า ผู้ซื้อทรัพย์สินซื้อที่ดินตามประกาศขายทอดตลาดของเจ้าพนักงานบังคับคดีเป็นเงิน 8,090,000 บาท และวางมัดจำไว้เป็นเงิน 5 หมื่นบาท โดยสัญญาว่าจะนำเงินซึ่งค้างชำระอยู่ 8,040,000 บาท มาชำระต่อเจ้าพนักงานบังคับคดีให้เสร็จภายใน 15 วัน นับแต่วันซื้อเป็นต้นไป ถ้าไม่นำเงินที่เหลือมาชำระให้เสร็จภายในกำหนด ผู้ซื้อทรัพย์สินยอมให้เจ้าพนักงานบังคับคดีริบมัดจำที่ได้วางไว้ เมื่อผู้ซื้อทรัพย์สินเป็นฝ่ายผิดสัญญา เจ้าพนักงานบังคับคดีจึงมีสิทธิริบมัดจำ 5 หมื่นบาท ดังกล่าวได้ ส่วนเงินอีก 394,950 บาท ที่ผู้ซื้อทรัพย์สินวางไว้ให้แก่เจ้าพนักงานบังคับคดีนั้นเป็นเงินที่ผู้ซื้อทรัพย์สินชำระค่าซื้อทรัพย์สินบางส่วนล่วงหน้าจากราคาทั้งหมดตามคำสั่งของเจ้าพนักงานบังคับคดีภายหลังจากที่ผู้ซื้อทรัพย์สินและเจ้าพนักงานบังคับคดีได้ทำหนังสือสัญญาซื้อขายกันแล้ว จึงไม่ใช่มัดจำที่วางไว้เป็นประกันการปฏิบัติตามสัญญาในวันที่ทำสัญญาซื้อทรัพย์สินจากการขายทอดตลาดตามความหมายของ ป.พ.พ. มาตรา 377 และปรากฏจากคำร้องของผู้ซื้อทรัพย์สินว่ามีการขายทอดตลาดซ้ำในเวลาต่อมาว่าขายขาดราคาไป 4.9 ล้านบาท ซึ่งเป็นจำนวนเงินที่ผู้ซื้อทรัพย์สินต้องรับผิดชอบในการไม่ชำระราคาตามสัญญาซื้อขายตามมาตรา 516 ดังนั้น ผู้ซื้อทรัพย์สินยอมไม่มีสิทธิเรียกคืนเงิน 394,950 บาท ที่วางไว้ต่อเจ้าพนักงานบังคับคดีคืน (เล่ม 11 หน้า 181)

สัญญาเพื่อประโยชน์ของบุคคลภายนอก

- 1) ความหมาย
- 2) การเกิดสิทธิของบุคคลภายนอก
- 3) การเปลี่ยนแปลงหรือระงับสิทธิตามสัญญาเพื่อประโยชน์ของบุคคลภายนอก
- 4) ข้อต่อสู้อันเกิดแก่มูลสัญญาเพื่อประโยชน์ของบุคคลภายนอก

ความหมาย

มาตรา 374 วรรค 1 ถ้าคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งทำสัญญาตกลงว่าจะชำระหนี้แก่บุคคลภายนอกไซ้ ท่านว่าบุคคลภายนอกมีสิทธิจะเรียกชำระหนี้จากลูกหนี้โดยตรงได้

บทหลัก

คู่สัญญาฝ่ายหนึ่งทำสัญญาตกลงว่าจะชำระหนี้แก่บุคคลภายนอก

บทบังคับ

บุคคลภายนอกมีสิทธิจะเรียกชำระหนี้จากลูกหนี้โดยตรงได้

หมายเหตุ ทั้งที่บุคคลภายนอกไม่ได้เป็นคู่สัญญา

1) สัญญาที่กำหนดให้คู่สัญญาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่ายที่เป็นลูกหนี้ (ผู้รับสัญญา) มีหน้าที่ต้องชำระหนี้ตามสัญญาให้แก่บุคคลภายนอก (ผู้รับประโยชน์) แทนที่จะชำระหนี้ให้แก่คู่สัญญาที่เป็นเจ้าหนี้ (ผู้ให้สัญญา) โดยที่บุคคลภายนอกไม่ได้เข้ามาเป็นคู่สัญญาในสัญญาที่ได้ทำกันนั้นด้วย แต่อาจมีความเกี่ยวพันกับคู่สัญญาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งที่ทำสัญญานั้น

ฎ.5441/2561 เจ้าของกรรมสิทธิ์รวมที่ดินพิพาททำบันทึกข้อตกลงให้ที่ดินพิพาทเป็นภาระจำยอมให้แก่ที่ดินโฉนดเลขที่ 9878 เป็นทางเข้าออกไปสู่ทางสาธารณะได้หรือใช้เป็นถนน สัญจรไปมาร่วมนกัน ตลอดจนยังมีสิทธิใช้เพื่อการติดตั้งเสาและการเดินสายไฟฟ้า โทรศัพท์ ท่อน้ำประปา ท่อระบายน้ำ หรือประโยชน์อื่นใดที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับที่ระบุไว้ข้างต้น เพื่อพาดผ่านหรือฝังในที่ดินภาระจำยอมดังกล่าว อันเป็นข้อตกลงก่อตั้งภาระจำยอมที่มีลักษณะเป็นสัญญาเพื่อประโยชน์ของบุคคลภายนอก เมื่อโฉนดที่ 1 รับโอนที่ดินโฉนดเลขที่ 9878 อันเป็นที่ดินสามยทรัพย์ ส่วนโฉนดที่ 2 รับโอนที่ดินซึ่งแบ่งแยกมาจากที่ดินโฉนดเลขที่ 9878 ภาระจำยอมที่ก่อตั้งขึ้นตามบันทึกข้อตกลงย่อมติดไปกับสามยทรัพย์ ซึ่งได้โอนมาเป็นของโฉนดทั้งสองด้วย

ก่อนฟ้องโฉนดทั้งสองเคยบอกกล่าวให้จำเลยที่ 1 และที่ 3 รื้อประตูเหล็กทึบ ขุดดินที่ถมทางภาระจำยอม รื้อรั้วไม้ที่ปิดกั้นทั้งหมดและเปิดทางระบายน้ำอันเป็นการแสดงเจตนาถือเอาประโยชน์จากข้อตกลงก่อตั้งภาระจำยอมตามบันทึกข้อตกลงดังกล่าวแล้ว สิทธิของโฉนดทั้งสองซึ่งเป็นบุคคลภายนอกผู้รับประโยชน์ ย่อมเกิดมีขึ้นนับแต่นั้น อันเป็นเหตุให้จำเลยที่ 1 และที่ 3

เจ้าของกรรมสิทธิ์รวมที่ดินพิพาทต้องยอมรับกรรมบางอย่างตามบันทึกเพื่อประโยชน์แก่ที่ดินของโฉนดทั้งสอง ที่ดินพิพาทจึงตกเป็นภาระจำยอมตามบันทึกข้อตกลง

ข้อตกลงก่อตั้งภาระจำยอมตามบันทึกข้อตกลงเป็นการก่อตั้งภาระจำยอมโดยนิติกรรม แม้ไม่ได้จดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ก็เป็นเพียงทำให้การได้มาซึ่งภาระจำยอมนั้นไม่บริบูรณ์ตาม ป.พ.พ. มาตรา 1299 วรรค 1 ไม่ทำให้ข้อตกลงดังกล่าวเป็นโมฆะหรือเสียเปล่าแต่อย่างใด ยังคงบังคับกันได้เป็นบุคคลสิทธิในระหว่างจำเลยที่ 1 และที่ 3 เจ้าของกรรมสิทธิ์รวมที่ดินพิพาท ซึ่งต้องผูกพันชำระหนี้ตามสัญญาเพื่อประโยชน์ของบุคคลภายนอกกับโฉนดทั้งสอง ซึ่งเป็นบุคคลภายนอกผู้รับประโยชน์ โฉนดทั้งสองย่อมบังคับให้จำเลยที่ 1 และที่ 3 เจ้าของกรรมสิทธิ์รวมที่ดินพิพาทจดทะเบียนภาระจำยอมได้ (เล่ม 5 หน้า 161)

หมายเหตุ

(ก) สัญญาโอนสิทธิเรียกร้องตาม ป.พ.พ. มาตรา 306 ที่เป็นการโอนหนี้อันพึงต้องชำระแก่เจ้าหนี้คนหนึ่งคนใดโดยเฉพาะเจาะจง หรือลูกหนี้ (ผู้ให้สัญญา) โอนสิทธิในการรับชำระหนี้จากลูกหนี้ของตนซึ่งเป็นบุคคลภายนอกให้แก่เจ้าหนี้ (ผู้รับสัญญา) ถ้าไม่ทำเป็นหนังสือ ไม่สมบูรณ์

มาตรา 306 การโอนหนี้อันจะพึงต้องชำระแก่เจ้าหนี้คนหนึ่งโดยเฉพาะเจาะจงนั้น ถ้าไม่ทำเป็นหนังสือ ท่านว่าไม่สมบูรณ์ อนึ่งการโอนหนี้ที่นั้นท่านว่าจะยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้ลูกหนี้หรือบุคคลภายนอกได้แต่เมื่อได้บอกกล่าวการโอนไปยังลูกหนี้หรือลูกหนี้จะไต่ยินยอมด้วยในการโอนนั้น คำบอกกล่าวหรือความยินยอมเช่นนี้ท่านว่าต้องทำเป็นหนังสือ

ถ้าลูกหนี้ทำให้พอใจแก่ผู้โอนด้วยการใช้เงิน หรือด้วยประการอื่นเสียแต่ก่อนได้รับบอกกล่าวหรือก่อนได้ตกลงให้โอนไซ้ ลูกหนี้ที่นั้นก็เป็นอันหลุดพ้นจากหนี้ (เป็นการโอนเฉพาะสิทธิที่จะได้รับชำระหนี้ของตนไปยังบุคคลภายนอก ดูเปรียบเทียบกับกรแปลงหนี้ใหม่ด้วยเปลี่ยนตัวเจ้าหนี้ตาม ป.พ.พ. มาตรา 349 วรรคท้าย)

09/09/63

67

(ข) การแปลงหนี้ใหม่ด้วยการเปลี่ยนตัวลูกหนี้

มาตรา 350 แปลงหนี้ใหม่ด้วยเปลี่ยนตัวลูกหนี้ที่นั้น จะทำเป็นสัญญาระหว่างเจ้าหนี้กับลูกหนี้คนใหม่ก็ได้ แต่จะทำโดยขึ้นใจลูกหนี้เดิมหาได้ไม่ (ฎ.4230/2561, 9399/2559, 9394/2559, 16256/2557, 1412/2557 และ 16078/2556 ไม่ใช่สัญญาเพื่อประโยชน์ของบุคคลภายนอก แต่เป็นการโอนเฉพาะหน้าที่ในการชำระหนี้ให้แก่บุคคลภายนอก)

09/09/63

68

(ค) สิทธิของบุคคลภายนอกที่จะเลือกการชำระหนี้

มาตรา 198 ถ้าการอันมีกำหนดพึงกระทำเพื่อชำระหนี้นั้นมีหลายอย่าง แต่จะต้องกระทำเพียงการใดการหนึ่งแต่อย่างเดียวไซ้ ท่านว่าสิทธิที่จะเลือกทำการอย่างใดนั้นตกอยู่แก่ฝ่ายลูกหนี้ เว้นแต่จะได้ตกลงกันกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น

มาตรา 201 ถ้าบุคคลภายนอกจะพึงเป็นผู้เลือก ท่านให้กระทำด้วยแสดงเจตนาแก่ลูกหนี้ และลูกหนี้จะต้องแจ้งความนั้นแก่เจ้าหนี้

ถ้าบุคคลภายนอกนั้นไม่อาจจะเลือกได้ก็ดี หรือไม่เต็มใจจะเลือกก็ดี ท่านว่าสิทธิที่จะเลือกตกไปอยู่แก่ฝ่ายลูกหนี้

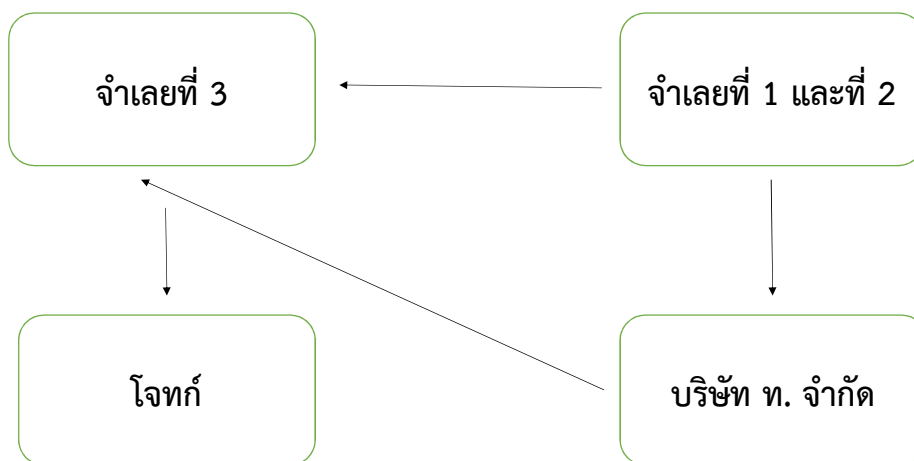
2) สัญญาที่ทำกันไม่ได้กำหนดให้คู่สัญญาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทุกฝ่ายมีหน้าที่ต้องชำระหนี้ตามสัญญาให้แก่บุคคลภายนอก หรือกำหนดให้เป็นเพียงสิทธิของคู่สัญญาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่ายที่เป็นลูกหนี้ในสัญญาจะต้องชำระหนี้ตามสัญญาให้แก่บุคคลภายนอก ไม่ได้กำหนดให้เป็นหน้าที่ของคู่สัญญาเท่านั้น สัญญานั้นไม่ถือเป็นสัญญาเพื่อประโยชน์ของบุคคลภายนอก

ฎ.7943/2556 สัญญาโอนสิทธิเรียกร้องระหว่างจำเลยที่ 1 และที่ 3 มีข้อความว่าจำเลยที่ 1 ผู้โอนเป็นผู้ทรงสิทธิเรียกร้องการรับเงินค่าก่อสร้างระบบป้องกันน้ำท่วมฯ จากบริษัท ท. ขอโอนสิทธิค่าจ้างให้แก่จำเลยที่ 3 เป็นผู้รับเงิน ไม่มีข้อตกลงให้จำเลยที่ 3 รับภาระหนี้หรือชำระหนี้แทนจำเลยที่ 1 จึงมิใช่เป็นหน้าที่ของจำเลยที่ 3 จะต้องชำระหนี้แทนจำเลยที่ 1 ทั้งโจทก์เป็นบุคคลภายนอกไม่มีส่วนเกี่ยวข้องในสัญญา จึงไม่มีสิทธิเรียกร้องให้จำเลยที่ 3 ร่วมรับผิดชอบ เพราะโจทก์ไม่มีนิติสัมพันธ์กับจำเลยที่ 3

บันทึกแก้ไขเพิ่มเติมข้อตกลงรับจ้างช่วงการรับเหมางานข้อ 1 ระบุว่าหนี้ค้ำชำระซึ่งจำเลยที่ 1 พึงชำระให้ผู้รับเหมาช่วงรายอื่นและซัพพลายเออร์ อันเกิดจากการทำงานก่อสร้างก่อนหน้า

8,800,000 บาท และค่าผ่อนรถยนต์บริษัท ท. ซึ่งต้องจ่ายให้แก่บริษัท ส. เป็นเงิน 1,488,000 บาท รวมเป็นเงิน 10,288,000 บาท คู่สัญญาทุกฝ่ายตกลงให้นำเงินค่างวดงานงวดที่ 34 และที่ 36 รวมกันมาชำระยอด 10,288,000 บาท หากมีเงินเหลือจากค่างวดงานสองงวดนี้ให้นำเงินไปชำระเงินกู้ของจำเลยที่ 1 ที่มีอยู่กับจำเลยที่ 3 เป็นเพียงการกำหนดที่ให้สิทธิแก่คู่สัญญาตกลงนำเงินค่างวดงานงวดที่ 34 และที่ 36 จ่ายให้แก่ผู้รับเหมาช่วง ซับพลายเออร์และบริษัท ส. ได้ มิใช่เป็นหน้าที่ของจำเลยที่ 3 ที่จะต้องปฏิบัติตามสัญญา ข้อตกลงดังกล่าวไม่ใช่สัญญาเพื่อประโยชน์ของบุคคลภายนอก จำเลยที่ 3 ไม่ต้องร่วมกับจำเลยที่ 1 และที่ 2 รับผิดชอบชำระค่าจ้างต่อโจทก์ (ตอน 7 หน้า 1987) (ฎ.625/2537 และ 639/2530)

ฎีกาที่ 7943/2556

การเกิดสิทธิของบุคคลภายนอก

มาตรา 374 วรรค 2 ในกรณีดังกล่าวมาในวรรคต้นนั้น สิทธิของบุคคลภายนอกย่อมเกิดขึ้นตั้งแต่วันที่แสดงเจตนาแก่ลูกหนี้ว่าจะถือเอาประโยชน์จากสัญญาหนี้

บทหลัก

สัญญาเพื่อประโยชน์ของบุคคลภายนอก

บทบังคับ

สิทธิของบุคคลภายนอกย่อมเกิดขึ้นตั้งแต่วันที่แสดงเจตนาแก่ลูกหนี้ว่าจะถือเอาประโยชน์จากสัญญาหนี้

09/09/63

73

1) ก่อนที่บุคคลภายนอกจะแสดงเจตนาถือเอาประโยชน์จากสัญญาเพื่อประโยชน์ของบุคคลภายนอก **คู่สัญญาเดิม**ยังมีสิทธิบังคับตามสัญญานั้นได้ (ฎ. 3702/2545, 1950/2543, 1752/2543, 4156/2532, 3706-3707/2528 และ 38/2519)

ฎ.11228/2553 โจทก์ตกลงทำนิติกรรมยกที่ดินพิพาทให้แก่จำเลยเพียงนิติกรรมเดียว การให้ดังกล่าวมิได้เป็นการแสดงเจตนาหลงโดยสมรู้กับจำเลยเพื่อปกปิดนิติกรรมอีกนิติกรรมหนึ่ง เพียงแต่โจทก์อ้างว่ามีข้อตกลงเพิ่มเติมในสัญญาไว้ว่า จำเลยต้องไปดำเนินการแบ่งแยกที่ดินพิพาทแล้วโอนให้แก่พี่น้องทุกคนในภายหลังเท่านั้น สัญญาให้ที่ดินพิพาททั้งสองแปลงตามฟ้อง จึงมิใช่นิติกรรมอำพรางที่โจทก์จะฟ้องขอให้เพิกถอนได้ และหากข้อเท็จจริงเป็นไปตามที่โจทก์กล่าวอ้างในฟ้องจริง กรณีก็เป็นเรื่องโจทก์จำเลยทำสัญญาดตกลงว่าจะชำระหนี้แก่บุคคลภายนอกตาม ป.พ.พ. มาตรา 374 วรรค 1 กรณีนี้โจทก์ชอบที่จะใช้สิทธิเรียกร้องให้จำเลยโอนที่ดินพิพาทให้แก่บุตรทุกคน ซึ่งเป็นบุคคลภายนอกผู้ได้รับประโยชน์ตามสัญญา มิใช่มาฟ้องเพิกถอนสัญญาให้แล้วบังคับให้จำเลยโอนที่ดินพิพาทกลับมาเป็นของโจทก์ เพราะไม่มีกฎหมายบัญญัติให้โจทก์กระทำเช่นนั้นได้ (เล่ม 9 หน้า 211)

09/09/63

74

การเปลี่ยนแปลงหรือระงับสิทธิ

มาตรา 375 เมื่อสิทธิของบุคคลภายนอกได้เกิดขึ้นตามบทบัญญัติแห่งมาตราก่อนแล้ว คู่สัญญาหาอาจจะเปลี่ยนแปลงหรือระงับสิทธินั้นในภายหลังไม่

บทหลัก

สิทธิของบุคคลภายนอกได้เกิดขึ้น

บทบังคับ

คู่สัญญาหาอาจจะเปลี่ยนแปลงหรือระงับสิทธินั้นในภายหลังไม่

1) ถ้าบุคคลภายนอกยังไม่ได้แสดงเจตนาว่าจะถือเอาประโยชน์จากสัญญาเพื่อประโยชน์ของบุคคลภายนอก คู่สัญญาตามสัญญานั้นสามารถเปลี่ยนแปลงหรือระงับสิทธิที่กำหนดไว้ในสัญญานั้นได้

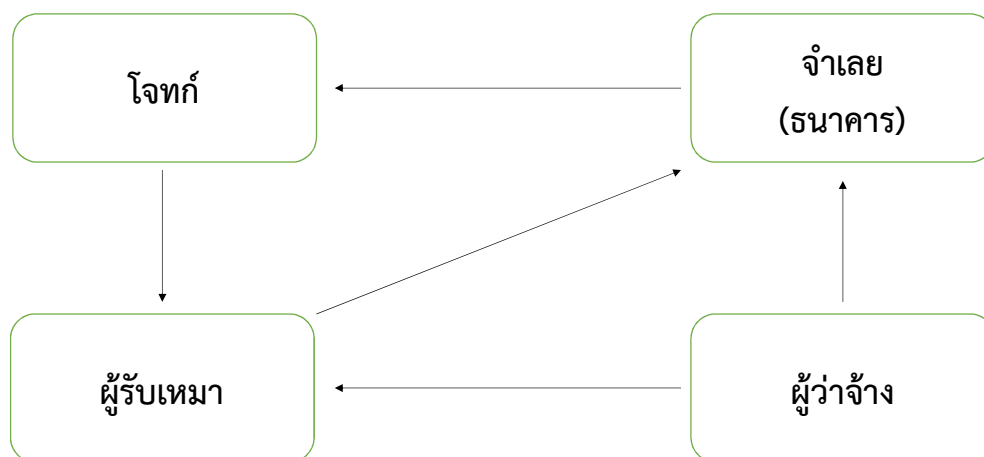
ฎ.1200/2552 สัญญาซื้อขายที่ดินมีข้อความที่เป็นเงื่อนไขว่าจะชำระหนี้แก่บุคคลภายนอกคือโจทก์ที่ 2 แต่สิทธิของโจทก์ที่ 2 ยังมิได้เกิดขึ้น เพราะโจทก์ที่ 2 มิได้รับรู้ถึงสิทธิในขณะทำสัญญาหรือยังมิได้แสดงเจตนาแก่ลูกหนี้ว่าจะถือเอาประโยชน์จากข้อสัญญา คู่สัญญาย่อมเปลี่ยนแปลงหรือระงับสิทธินั้นในภายหลังได้ การที่โจทก์ที่ 1 และจำเลยที่ 1 ตกลงซื้อขายที่ดินกัน โดยไม่ระบุนี้ที่จะต้องชำระคือการทำถนนและจดทะเบียนการจำยอมให้แก่ที่ดินของโจทก์ที่ 2 ในสัญญาขายที่ดินฉบับใหม่ ถือว่าคู่สัญญาประสงค์ระงับสิทธิที่จะต้องชำระหนี้แก่โจทก์ที่ 2 แล้ว จำเลยทั้งแปดจึงไม่มีหนี้ที่ต้องทำถนนและจดทะเบียนการจำยอมให้แก่ที่ดินของโจทก์ที่ 2 (เล่ม 5 หน้า 52)

2) ถ้าบุคคลภายนอกได้แสดงเจตนาถือเอาประโยชน์ตามสัญญาเพื่อประโยชน์ของบุคคลภายนอกนั้นแล้ว คู่สัญญาตามสัญญานั้นไม่สามารถเปลี่ยนแปลงหรือระงับสิทธิที่กำหนดไว้ในสัญญานั้นได้ เว้นแต่

2.1) คู่สัญญาสงวนสิทธิที่จะเปลี่ยนแปลงหรือระงับสิทธิของบุคคลภายนอก โดยกำหนดเป็นเงื่อนไขไว้ในสัญญา

2.2) บุคคลภายนอกตกลงยินยอมด้วยกับคู่สัญญา

ฎ.4625/2558

ฎ.4625/2558 บริษัท ช. โอนสิทธิการรับเงินค่าก่อสร้างที่จะได้รับจากผู้ว่าจ้างให้แก่ธนาคาร ห. โดยมีข้อตกลงให้ธนาคาร ห. มีหน้าที่ตัดชำระค่างวดให้แก่โจทก์ การโอนสิทธิเรียกร้องมีผลให้ธนาคาร ห. เข้ามาเป็นเจ้าหนี้คนใหม่แทนบริษัท ช. และมีสิทธิเรียกร้องให้ผู้ว่าจ้างชำระหนี้ได้ ส่วนข้อตกลงให้ธนาคาร ห. มีหน้าที่ตัดชำระค่างวดให้แก่โจทก์นั้นเป็นสัญญาเพื่อประโยชน์ของบุคคลภายนอก และสิทธิของบุคคลภายนอกย่อมเกิดขึ้นตั้งแต่วันที่แสดงเจตนาแก่ลูกหนี้ว่าจะถือเอาประโยชน์จากสัญญานั้นตาม ป.พ.พ. มาตรา 374 วรรค 2 ทั้งโจทก์เข้าถือประโยชน์ด้วยการรับชำระเงินค่างวดงานจากธนาคาร ห. ซึ่งต่อมาเปลี่ยนเป็นธนาคาร ย. และเปลี่ยนเป็นบริษัทบริหารสินทรัพย์ ร. สุดท้ายโอนมาเป็นจำเลยตาม พ.ร.ก.บริษัทบริหารสินทรัพย์ไทย พ.ศ. 2544 โดยตลอด อันเป็นการยอมรับสิทธิและหน้าที่ที่ปฏิบัติต่อกันมา จำเลยจะอ้างว่ารับโอนเฉพาะสิทธิเรียกร้อง สิทธิหรือภาระผูกพันอื่นใดทั้งหมดที่สถาบันการเงินหรือบริษัทบริหารสินทรัพย์มีต่อลูกหนี้ไม่ได้ เพราะจำเลยต้องรับโอนทั้งสิทธิและหน้าที่ และจะอ้างว่าเป็นเงินที่บริษัทบริหารสินทรัพย์ ร. ให้จำเลยกันไว้เพื่อจ่ายให้แก่บริษัท ส. ไม่ได้ เพราะเมื่อสิทธิของบุคคลภายนอกเกิดขึ้นแล้ว คู่สัญญาจะเปลี่ยนแปลงหรือระงับสิทธิในภายหลังไม่ได้ตามมาตรา 375 (ตอน 4 หน้า 939)

09/09/63

79

ข้อต่อสู้อันเกิดแก่มูลสัญญาเพื่อประโยชน์บุคคลภายนอก

มาตรา 376 ข้อต่อสู้อันเกิดแก่มูลสัญญาดังกล่าวมาในมาตรา 374 นั้น ลูกหนี้อาจจะยกขึ้นต่อสู้บุคคลภายนอกผู้จะได้รับประโยชน์จากสัญญานั้นได้

บทหลัก

ข้อต่อสู้อันเกิดแก่มูลสัญญาเพื่อประโยชน์บุคคลภายนอก

บทบังคับ

ลูกหนี้อาจจะยกขึ้นต่อสู้บุคคลภายนอกผู้จะได้รับประโยชน์จากสัญญานั้นได้

09/09/63

80

1) เมื่อบุคคลภายนอกได้แสดงเจตนาถือเอาประโยชน์จากสัญญาเพื่อประโยชน์ของบุคคลภายนอกแล้ว ถ้าลูกหนี้ตามสัญญานั้นมีข้อต่อสู้อันเกิดแก่มูลสัญญาดังกล่าวต่อเจ้าหนี้ตามสัญญาเพื่อประโยชน์บุคคลภายนอก ลูกหนี้สามารถยกข้อต่อสู้นั้นต่อสู้บุคคลภายนอกที่ได้รับประโยชน์จากสัญญาได้เช่นกัน

2) ข้อต่อสู้อันมิได้เกิดแก่มูลสัญญา เช่น

2.1) วัตถุประสงค์เป็นการต้องห้ามชัดแจ้งโดยกฎหมาย

2.2) การขาดเจตนา

2.3) การแสดงเจตนาโดยวิปริต

2.4) หนี้ตามสัญญาขาดอายุความ

ฎ.11692/2555 การแลกเปลี่ยนทรัพย์สินกันแม้จะมีลักษณะเป็นสัญญาระหว่างสมรสที่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะบอกล้างในเวลาใดที่เป็นสามีภริยากันอยู่หรือภายในกำหนด 1 ปี นับแต่วันที่ขาดจากการเป็นสามีภริยากันก็ได้ตาม ป.พ.พ. มาตรา 1469 ก็ตาม แต่เมื่อมีลักษณะเป็นสัญญาเพื่อประโยชน์ของบุคคลภายนอกตามมาตรา 374 วรรค 1 และจำเลยที่ 2 ซึ่งเป็นบุคคลภายนอกได้เข้าถือเอาประโยชน์จากสัญญาแล้วตามมาตรา 374 วรรค 2 โจทก์จึงไม่อาจบอกล้างสัญญาซึ่งจะมีผลให้เป็นการกลับสิทธิของจำเลยที่ 2 ได้ (ตอน 6 หน้า 1199)

ของแถม

ฎ.5225/2561 โจทก์เป็นฝ่ายผิดสัญญาและจำเลยทั้งสองบอกเลิกสัญญาแล้ว สัญญาเช่าพื้นที่และสัญญาบริการอันเป็นส่วนหนึ่งของสัญญาเช่าพื้นที่ตามสัญญาบริการเป็นอันเลิกกัน คู่สัญญาแต่ละฝ่ายจำต้องให้อีกฝ่ายหนึ่งได้กลับคืนสู่ฐานะดังที่เป็นอยู่เดิม ส่วนเงินอันจะต้องใช้คืนแก่กันให้บวกดอกเบี้ยเข้าด้วย คิดตั้งแต่วันที่ได้รับไว้ตาม ป.พ.พ. มาตรา 391 วรรค 1 และวรรค 2 ทั้งจำเลยทั้งสองยังมีสิทธิเรียกร้องค่าเสียหายตามมาตรา 391 วรรค 4 อีกด้วย

แม้จำเลยทั้งสองมีสิทธิริบค่าเช่าและค่าประกันการบริการที่โจทก์ชำระงวดแรกได้ ตามสัญญาเช่าพื้นที่ที่โจทก์ทำกับจำเลยที่ 1 ว่า หากผู้เช่าผิดนัดชำระค่าเช่า และหากการผิดนัดดังกล่าวดำเนินไปเกินกว่า 30 วัน ถือว่าผู้เช่าจงใจประพฤติผิดสัญญาเช่า ผู้ให้เช่ามีสิทธิบอกเลิกสัญญาเช่าฉบับนี้ให้ทันที และผู้เช่าตกลงยินยอมให้ผู้ให้เช่าริบเงินที่ผู้เช่าได้ชำระให้แก่ผู้ให้เช่ามาแล้วทั้งหมด และที่ท่า

09/09/63

83

ทำสัญญาบริการกับจำเลยที่ 2 ว่า ผู้รับบริการยินยอมให้ผู้ให้บริการริบเงินประกันการบริการได้ทันที หากผู้รับบริการผิดข้อสัญญาข้อใดข้อหนึ่งหรือไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในสัญญาบริการฉบับนี้หรือสัญญาเช่าพื้นที่ แต่ข้อตกลงตามสัญญาเช่าพื้นที่และสัญญาบริการดังกล่าวมีลักษณะเป็นการกำหนดค่าเสียหายไว้ล่วงหน้าเป็นเบี้ยปรับ เมื่อโจทก์ไม่ชำระหนี้หรือไม่ชำระหนี้ให้ถูกต้องสมควรตาม ป.พ.พ. มาตรา 379 ถึง 381 และถ้าเบี้ยปรับสูงเกินส่วน ศาลมีอำนาจใช้ดุลพินิจลดลงให้เหลือเป็นจำนวนพอสมควรได้ตามมาตรา 383 วรรค 1

จำเลยทั้งสองริบเงินที่โจทก์ชำระไปทั้งหมดในฐานะเป็นเบี้ยปรับ เป็นการใช้สิทธิตามข้อตกลงในสัญญาเช่าพื้นที่และสัญญาบริการโดยชอบ เมื่อศาลพิพากษาให้ลดเบี้ยปรับลงตาม ป.พ.พ. มาตรา 383 วรรค 1 เป็นผลให้จำเลยทั้งสองต้องคืนเบี้ยปรับบางส่วนให้แก่โจทก์ โจทก์ย่อมไม่มีสิทธิได้ดอกเบี้ยจากเบี้ยปรับที่ได้รับคืน เพราะโจทก์เป็นฝ่ายผิดสัญญา ซึ่งเป็นปัญหาข้อกฎหมายอันเกี่ยวด้วยความสงบเรียบร้อยของประชาชน แม้ไม่มีคู่ความฝ่ายใดฎีกา ศาลฎีกามีอำนาจยกขึ้นวินิจฉัยและแก้ไขให้ถูกต้องได้ (ตอน 8 หน้า 2187)

09/09/63

84

สิ้นสุดการนำเสนอ

Q & A